

Isyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Isyyden tukemisen sisällöt päiväkodissa

Taru Liukkonen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2018
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma
Sosionomi (AMK)

Tekijä(t) Liukkonen, Taru	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Marraskuu 2018
	Sivumäärä 47	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Isyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa Isyyden tukemisen sisällöt päiväkodissa		
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Timo Hintikka		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Vanhemmuuden tukeminen nähdään yhtenä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Vanhemmuuden tukemisella pyritään luomaan hyvinvointia perheeseen ja sitä kautta edesauttaa lasten kasvuja kehitystä. Varhaiskasvatuksessa tuetaan isien vanhemmuutta, mutta siitä ei ole tehty paljon tutkimusta.</p> <p>Tutkimuksessa tarkoituksena oli kuvailla, mitä isyyden tukeminen on varhaiskasvatuksessa. Tämän saavuttamiseksi tavoitteena oli selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä isyyden tukemisesta ja sen sisällöistä. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella, joka sisälsi avoimia kysymyksiä. Kyselyyn vastasi yhdeksän päiväkodissa työskentelevää henkilöä. Aineistoa analysoitiin sisällönanalyysin ja kvantifioinnin avulla. Näin ollen sekä laadullisia että määrällisiä menetelmiä käytettiin.</p> <p>Yleisesti ottaen tukea annettiin tilanteissa, jotka vaativat perheen ja päivähoiton yhteistyötä. Tällaisiksi tilanteiksi ilmaistiin sellaiset, joissa esiin oli noussut jokin pulma. Kyse saattoi olla vanhemmuuteen, lapsen kasvuun ja kehitykseen tai isän jaksamiseen liittyvästä kysymyksestä. Tämä havainto osoitti perheiden kanssa tehtävän yhteistyön olevan merkityksellistä myös isyyden tukemisessa. Tutkimuksen mukaan yli puolet vastaajista piti isyyden tukemista haastavampana kuin äidin vanhemmuuden tukemista.</p> <p>Tutkimustulokset osoittivat lisäksi, että isyyttä tuetaan monimuotoisen ja tavoitteellisen vuorovaikutuksen kautta. Monimuotoisen ja tavoitteellisen vuorovaikutuksen edellytyksiä olivat ammatillinen osaaminen ja työntekijöiden vuorovaikutustaidot.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Vanhemmuuden tukeminen, isyyden tukeminen, kasvatusyhteistyö, varhaiskasvatus		
Muut tiedot		

Author(s) Liukkonen, Taru	Type of publication Bachelor's thesis	Date November 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 47	Permission for web publication: x
Title of publication Supporting fatherhood in early childhood education and care Contents of supporting fatherhood in daycare		
Degree programme Degree programme in Social Services		
Supervisor(s) Hintikka, Timo		
Assigned by		
Abstract <p>Parental support is seen as one the objectives in early childhood education (ECE). The aim of parental support is to create well-being within a family and, thus, contribute positively to children's growth and development. Supporting fatherhood is a common practice in ECE, but it has received very little research attention.</p> <p>The aim was to describe what supporting fatherhood means in early childhood education. In order to achieve this, the purpose was to examine early childhood educators' views on supporting fatherhood and its contents. The study was implemented as a survey with open-ended questions. Nine people working in day care answered the survey. The analysis of the data was conducted using content analysis and quantification. Hence, both qualitative and quantitative methods were used.</p> <p>According to the results, support to fatherhood was given in situations that required co-operation between a family and daycare. This co-operation was related to situations that included some sort of difficulty or trouble. This included difficulties in parenting, matters related to children's growth and development and to the fathers' coping. This finding showed that co-operation with families was also meaningful for supporting fatherhood. According to the study, supporting fatherhood was considered more challenging than supporting motherhood by over half of the respondents.</p> <p>The results also showed that fatherhood was supported with multidimensional and goal-directed interaction. The prerequisites for such interaction were the employees' professional and communication skills.</p>		
Keywords/tags (subjects) Supporting parenthood, supporting fatherhood, co-operation practices in day care, early childhood education		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Kasvatusyhteistyö ja vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa	4
2.1	Kasvatusyhteistyö.....	5
2.2	Vanhemmuuden tukeminen	7
3	Isyys ja sen tukeminen	9
3.1	Isyys	10
3.2	Isyyden eri asteita	11
3.3	Isyyden muutos	13
3.4	Vahvistuva ja oheneva isyys sekä jaettu vanhemmuus	16
3.5	Tulkinta äidin ensijaisuudesta	19
3.6	Isyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa	21
3.6.1	Vuorovaikutuksen tukeminen	22
3.6.2	Vertaistuki.....	24
4	Tutkimuksen toteuttaminen	24
4.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	24
4.2	Tutkimukseen osallistujat.....	25
4.3	Tutkimusmenetelmä	25
4.4	Aineiston analysointi	26
4.5	Eettisyys ja luotettavuus	27
5	Tulokset.....	28
5.1	Tuen tarpeet.....	28
5.2	Isyyden tukemisen keinot ja tilanteet päiväkodin arjessa	29
5.3	Isyyden tukemisen hyödyt ja haasteet.....	30

6	Johtopäätökset	32
7	Pohdinta	34
7.1	Tulosten tarkastelu.....	34
7.2	Tutkimuksen tarkastelu.....	37
7.3	Eettisyys ja luotettavuus	38
7.4	Jatkotutkimusmahdollisuudet.....	39
	Lähteet	40
	Liitteet	44
	Liite 1. Kyselylomake	44

1 Johdanto

Isyys on aina ajankohtainen ja mielenkiintoinen asia. Vuosikymmenestä toiseen isäteema on tasaisen suosittu keskustelun aihe politiikassa, mediassa ja kahvipöydissä. Nykyään isät ovat toteuttamassa vanhemmuuttaan ajassa, jossa isyys on saanut uudenlaisia ulottuvuuksia ja merkityksiä. Isät osallistuvat lastensa ja perheensä elämään entistä enemmän emotionaalisella tasolla ja perinteinen perheenelättäjä -rooli on saanut uusia sävyjä hoivaavan ja osallistuvan isän astuessa esiin. Ajankuvaan kuuluvat myös perhe-elämän haasteet, kuten esimerkiksi työelämän lisääntyneet vaatimukset. Lapsiperheet käyttävät varhaiskasvatuspalveluita, joiden tavoitteena on osaltaan tarjota tukea vanhemmuuteen ja arjen haasteisiin. Kasvatusyhteistyötä ja vanhemmuuden tukemista painotetaan perhepalveluissa. Olisi tärkeää tarkastella ja selvittää niitä asioita, joita varhaiskasvattajat tekevät tukeakseen isän vanhemmuutta. Erityisesti isien kanssa tehtävän yhteistyön kehittymisen näkökulmasta se voisi olla merkityksellistä.

Isyydestä ja isänä olemisesta keskustellaan avoimesti ja arkipäiväisestikin. Aiheesta on saatavilla paljon tutkittua tietoa monesta näkökulmasta. Koen kuitenkin, ettei isyyden tutkimus ole saavuttanut yhtä moniulotteista tasoa, jolla äidin vanhemmuutta tarkastellaan. Tähän johtopäätökseen tulin tarkastelemalla opinnäytetyötä varten tehdyn tiedonhaun tuloksia. Neuvolan, lastensuojelun ja perhetyön puolella vanhemmuuden tukemista on tutkittu paljon. Isien tukemisen tutkimiseen on erityisesti keskitytty synnytyssairaaloitten, neuvolan ja sosiaalityön näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten osuudesta vanhemmuuden tukemisessa on olemassa tietoa tutkimuksissa, jotka on usein toteutettu päivähoitossa tehtävään perhetyöhön liittyen. Tarkempi tarkastelu isyyden tukemisesta päivähoiton kontekstissa, ilman selvää perhetyön painotusta, on mielestäni jäänyt tutkimuksissa vähemmälle.

Mainittakoon tähän, että kiinnostusta aiheen valintaan ja koko isä -teemaan lisäsi asiantuntijapuheessa kuuluva äitikeskeinen ja äitiä ensisijaistava tapa puhua vanhemmuudesta ja sen tukemisesta. Äitikeskeinen ajattelu usein hallitsee, vaikkakin isä ja isyyttä on jo paremmin alettu tutkimusten kautta ymmärtää. Isän kohtaaminen

perhepalveluissa ja tasavertaisuus vanhempana äitiin nähden tilanteissa, joissa keskustellaan lapsen asioista jonkin "virallisemmän" tahon kanssa on mielenkiintoinen ja keskustelemisen arvoinen asia. Isän kompetensseja vanhempana usein tiedostamattakin kyseenalaistetaan ja niitä verrataan äitiin. Perusteet tälle ovat usein olemattomat ja nojaavat "perinteisiin". Isyyden tukemiselle on mielestäni ensiarvoisen tärkeää ennakoasenteettomuus isiä kohtaan ja tätä kautta tasa-arvoiset lähtökohdat perhepalveluissa. Opinnäytetyössä tarkoituksena ei kuitenkaan ole tutkia kovin syväluotaavasti vanhempien tasa-arvon toteutumista päiväkodissa tai äidin ensisijaistamista vanhempana. Ne on otettu huomioon, sillä ne mahdollisesti muodostavat esteitä isyyden tukemiselle.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys muodostuu kasvatusyhteistyöstä ja vanhemmuuden tukemisesta, isyydestä ja sen tukemisesta varhaiskasvatuksessa.

2 Kasvatusyhteistyö ja vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Tässä luvussa käsitellään kasvatusyhteistyötä ja vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa sekä sivutaan varhaiskasvatusta ja päivähoitoa ohjaavia säädöksiä, joihin varhaiskasvatustyön toteutus ja kehitystyö nojaa.

Nykyajan vanhemmat kasvattavat lapsiaan tilanteessa, jossa he jakavat kasvatusvastuunsa ja vanhemmuutensa erilaisten yhteiskunnallisten kasvattajien kanssa (Alasuutari 2003, 13). Yhteiskunnan vaikutus kaikkien suomalaisten lasten kasvatuksessa on olennainen; se on institutionaalista hoiva- ja kasvatustyötä, joka jäsentele ja säätelee voimakkaasti lapsuutta (Kemppinen & Rouvinen-Kemppinen 2004, 27). Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatus lisää ja edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, ehkäisee syrjäytymistä sekä opettaa tietoja ja taitoja, jotka vahvistavat lasten osallisuutta ja aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 14.)

Varhaiskasvatuspalveluita toteutetaan muun muassa päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Yhteiskunnallisena palvelujärjestelmänä päivähoito on erittäin tärkeä ja kattava lapsiperheille tarjottava sosiaalipalvelu (Junttila 2004, 13-14). Perheiden elämänrytmi on nopeutunut, työelämän vaatimukset kasvaneet ja lapset viettävät paljon aikaa päiväkodeissa (Koivula 2004, 73). Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2018b, 2) tuorein varhaiskasvatuksen tilastoraportti kertoo, että päivähoitopalveluja käyttää 70,7 prosenttia väestön 1-6 vuotiaista lapsista. Alasuutari (2003, 164) toteaa vanhempien tulkitsevan yhteiskunnallisten kasvattajien olevan osa kasvatuksen projektia, eivätkä määrittele olevansa yksin toteuttamassa lapsen kasvatusta. Vanhemmat ovat siis antaneet päivähoitolle tilaa olla mukana perheensä elämässä tavalla, joka merkitsee ja jolla on vaikutusta. Alasuutari (2003, 166) muistuttaa kasvatuksen ammatillistumisen kuitenkin tuottavan vanhemmissa epävarmuutta ja tämä tulee päivähoitotoiminnassa huomioida. Vanhemmilla on myös oikeus määritellä yhteistyön ja kumppanuuden rajat ja taso (Koivunen 2009, 154).

2.1 Kasvatusyhteistyö

Ydintehtävien (hoito, kasvatusta ja opetus) lisäksi päivähoiton perustehtäviin lukeutuu yhteistyö vanhempien kanssa (Koivunen 2009, 11). Kasvatusyhteistyön tarvetta on Suomessa lähdetty korostamaan 2000 -luvun alusta. Vuoden 2002 valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista, varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtäväksi mainitaan vanhemmuuden ja kodin kasvatustyön tukeminen sekä edellytyksien luominen vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 12-18.) Koivulan (2004, 87) mukaan tämän yhteistyön kehittäminen vanhempien ja työntekijöiden välille luo pohjan vanhemmuuden tukemiselle.

Pelkistettynä kasvatusyhteistyöllä tarkoitetaan vanhempien ja kasvattajien välistä yhteistyötä varhaiskasvatuksessa. Kasvatusyhteistyön tavoite on toimia lapsen parhaaksi ja pyrkiä luomaan yhteiset toimintalinjat kasvatuskumppaneina, perustuen vanhempien ja varhaiskasvatushenkilöstön tietoihin lapsesta. (Hellman-Suominen, Järvinen & Laine 2009, 118.) Yhteistyö voi tukea myös huoltajien keskinäistä vuorovaikutusta. Huoltajien verkostoituminen ja yhteinen toiminta erilaisissa

tilaisuuksissa vahvistaa yhteisöllisyyttä ja antaa tukea henkilöstön työlle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33.) Kasvatusyhteistyöstä puhutaan usein kasvatuskumppanuutena, kun halutaan ilmentää yhteistyön täyttä laajuutta. (Hellman-Suominen ym. 2009, 118.) Aikaisempi vanhempien ja päiväkodin työntekijöiden välisestä yhteistoiminnasta käytettävä sana ”yhteistyö” on joko vähitellen korvautunut sanalla kasvatuskumppanuus tai se on otettu käyttöön sen rinnalle, yhteistoimintaa määrittäväksi käsitteeksi (Multala 2013, 7).

Kasvatuskumppanuus käsitetään suhteena, jossa vanhemmat ja varhaiskasvatushenkilöstö yhdessä ja tietoisesti sitoutuvat tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33). Kaskela ja Kekkonen (2006) sanovat tämän sitoutumisen vaativan tilaa, aikaa ja ammatillista osaamista. Yhtenä lähtökohtana kumppanuudelle on tietämys siitä, että lapsen ja vanhemman välinen kiintymyssuhde on lapsen varhaisen kasvun ja kehityksen perusta, vaikka vanhemmilla ja kasvattajilla onkin jaettu, yhteinen kasvatustehtävä kahden kasvuympäristön todellisuudessa. Hoitaja ja kasvattaja antavat puheellaan ja toiminnallaan arvon, tilan ja tuen lapsen ja vanhemman suhteen ensisijaisuudelle. Lisäksi hoito- ja kasvatushenkilöstön kasvatustietoisuus oman toimintansa vaikuttamista ja vaikutuksista on tärkeä osa sekä kasvattaja-lapsi -suhdetta että kasvatuskumppanuutta. (Mts. 5.)

Työntekijöiden ja vanhempien välinen luottamus sekä avoin vuorovaikutus, kunnioitus ja kuuleminen ovat kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet. (Hellman-Suominen ym. 2009, 118; Kaskela & Kekkonen 2006, 32-38.) Vanhempia aktivoivat ja osallistavat yhteistyö- ja viestintätavat auttavat aidon vuoropuhelun syntymisessä, jonka kautta syntyy lapsen tuntemus ja yhteinen luottamus (Hellman-Suominen ym. 2009, 118). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) sanotaan luottamuksellisen ilmapiirin olevan tärkeää lapsen aloittaessa päivähoiton tai esikoulun, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan yhteydessä, lapsen kasvun ja oppimisen tuen suunnittelussa sekä haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen puheeksi ottamisessa. Yhteistyössä varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee myös huomioida perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. (Mts. 33.)

Kehityksessä kohti kasvatuskumppanuutta on ollut Alasuutarin sanoin kyse varhaiskasvatusjärjestelmän läpinäkyvyyden lisäämisestä. Tällä hän tarkoittaa vanhempien hyväksymistä pedagogisiksi kumppaneiksi varhaiskasvatuksessa ja asiantuntijuuden uudenlaista määrittelyä siihen suuntaan, että vanhempien ja työntekijöiden suhde on tasavertainen ja vanhempien oman lapsen tuntemusta arvostetaan. (Alasuutari 2010, 21-22.) Vanhempia onkin Keskinen (2004, 82) mukaan syytä aktivoida tuomaan omaa lastaan koskeva asiantuntemuksensa varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi. Oleellista kasvatuskumppanuudessa onkin juuri vanhempien osallisuuden vahvistaminen, kasvatusyhteistyöhön liittyvän osaamisen kehittäminen ja toimintayksiköiden yhteistyökulttuurin rakentaminen uudelta pohjalta. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää siksi varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta. Päävastuu vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön rakentumisesta ja kumppanuuden säilymisestä on varhaiskasvatuksen ammattilaisilla. (Hellman-Suominen ym. 2009, 118.) Keskinen (2004) sanoo kasvatuskumppanuuden vuorovaikutusta ja sen toimivuutta määrittävän perheen puolelta se, miten perhe kokee elämänsä tilanteet ja millaisessa tilanteessa perhe elää sekä se millaiset perheen sisäiset arvot ja roolit ovat ja millaisia ovat niihin liittyvät vaikutukset sekä odotukset. Päivähoidon puolelta sitä määrittelee päivähoidon korostamat arvot, henkilöstön ammatillinen pätevyys ja esimerkiksi päiväkodissa organisatorinen malli. (Keskinen 2004, 83-84.)

2.2 Vanhemmuuden tukeminen

Vanhemmuuden tukeminen on lapsen ja perheen etu, sillä jaksavan vanhemman lapset voivat paremmin (Koivula 2004, 90). Varhaiskasvatuslaissa sanotaan, että varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatus-työssä (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 §). Varhaiskasvatuksen henkilökunnalle on laissa selkeästi osoitettu vanhemmuuden tukemisen tehtävä osana varhaiskasvatuksen palvelua ja tämän päivän politiikassakin vanhemmuuden tukeminen on esillä. Hallituksen yhtenä kärkihankkeena on lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. LAPE-muutosohjelmassa etusijalla ovat lapsen etu sekä vanhemmuuden tuki.

Tavoitteena ovat nykyistä lapsi- ja perhelähtöisemmät, vaikuttavammat, kustannus- tehokkaammat ja paremmin yhteen sovitettut palvelut sekä toimintakulttuurin uudistaminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2018a.)

Varhaiskasvatus on hyvä paikka vanhemmuuden tukemiselle, sillä henkilökunta on lähellä perhettä osallistumalla heidän arkielämäänsä. Monelle vanhemmalle varhaiskasvatuksen toimintamuodot, kuten päiväkotitoiminta tai perhepäivähoito, ovat matkan kynnyksen paikka keskustella lapseen, vanhemmuuteen ja perheeseen liittyvistä asioista. Tukea vanhemmuuteen tarjotaan moninaisin keinoin ja asiakaslähtöisesti. Keskinen (2004, 82) sanoo perheiden olevan yksilöllisiä ja siksi perheiden ja varhaiskasvatuksen välillä tulee käyttää monia erilaisia strategioita. Varhaiskasvatuksen tulee tarvittaessa tehdä yhteistyötä myös muiden lasten ja perheiden hyvinvoinnista vastaavien tahojen kanssa (Koivula 2004, 83). Vanhemmuutta vahvistava varhaiskasvatus vastaa asiakastyössä ilmenneisiin tukitarpeisiin, kuten vertaistuen tarpeeseen päiväkotivanhempien kesken (Lyyra & Salmela 2004, 18). Täytyy kuitenkin muistaa, että tuen pyytäminen ja vastaanottaminen ei aina ole vanhemmalle ja perheelle helppoa. Vaikeudet elämässä, arjen sujuvuudessa, kasvatuskysymyksissä tai uupumus ja taloudelliset huolet voivat hyvinkin olla peiteltäviä asioita. Syynä voi olla häpeä tai tunne siitä, että tulisi pärjätä omin avuin. Vähäisin voimavaroin arjessaan pärjääville, vaikeiden asioiden esiin tuominen voi tuntua ylivoimaiselta. Kasvatuskumppanuuden kautta saavutettu molemminpuolinen luottamus kuitenkin helpottaa avoimuutta ja hankalilta tuntuvien asioiden esiin tuomista.

Vanhemmuuden tukemisesta on kysytty päiväkodin henkilökunnalta perhetyön kehittämiseen tähtäävässä Kasvaturve –projektissa. Se toteutettiin Turun seudun päiväkodeissa 2001-2003 ja keskeinen tavoite oli hakea uusia menetelmiä lasten vanhempien kasvatustehtävän tukemiseen. Ovaska (2004) kertoo projektiin osallistuneista ja kyselyyn vastanneista päiväkodin työntekijöistä 88% olevan ensinnäkin sitä mieltä, että vanhemmuuden tukeminen oli tärkeä osa heidän työtään. Vanhemmuuden tukemisen sisällön ajateltiin olevan vanhempien ja perheiden:

- auttamista,
- ohjaamista,
- keskustelua ja kuuntelemista,
- kannustusta,
- opastamista ja

- tukevaa kanssakulkemista.

Edellä mainittuja toteutettiin lapsen perushoittoon, terveyteen ja kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä sekä vanhempi-lapsi suhteen ja arkielämän sujumuuden kysymyksissä. Keskeisiksi tekijöiksi vanhemmuuden tukemisessa nousivat vastavuoroinen vuoropuhelu kodin ja päivähoiton välillä ja työntekijän avoin kiinnostus perhettä kohtaan. Haasteelliseksi vanhemmuuden tukemisessa mainitaan ongelmatilanteiden käsittely ja ongelmien ratkaisu rakentavasti. (Ovaska 2004, 59-63.) Ongelmatilanteissa niiden puheeksi ottaminen on kuitenkin tärkeää ja osa vanhemmuuden tukemista. Eriksson ja Arnkil (2012, 7) sanovat, että kun huolta aiheuttavasta tilanteesta puhutaan varhain ja tukihenkisesti, vuoropuhelun säilyminen jatkossa on mahdollista. Tilanteet ja ongelmat harvoin pahenevat tai kärjistyvät, kun niistä keskustellaan mahdollisimman pian. Tietoa ja tukea huolen puheeksi ottamiseen löytyy esimerkiksi internetissäkin luettavissa olevasta Stakesin julkaisemasta Huoli puheeksi -oppaasta.

Vanhemmuuden tukeminen lähtee hyvästä varhaiskasvatuksesta, jossa on vanhempien, lasten ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta, luottamusta, vaikuttamista sekä osallistumista. Vanhemmuuden arvostaminen varhaiskasvatuksessa edistää vanhemmuuden tukemista. Vanhempien tukeminen vaatii myös perheen sisäisen ja ulkoisen sosiaalisen tilanteen ja resurssien ymmärtämistä (Varhaiskasvatuspalveluiden linjaukset 2009, 4). Vanhemmuuden tukemisen ja kasvatuskumppanuuden tavoitteet tukevat ja täydentävät toisiaan, joten kaiken kaikkiaan voidaan sanoa niiden kulkevan varhaiskasvatuksen kentällä käsi kädessä.

3 Isyys ja sen tukeminen

Isyyttä eli isän vanhemmuutta tulee ymmärtää, jotta sitä voidaan tarkastella vanhemmuuden tukemisen näkökulmasta. Tässä luvussa tutustutaan isän ja isyyden käsitteisiin ja määritelmiin, käydään läpi isyyden muutosta Suomessa sekä kuvataan nykypäivän isyyden suuntia. Lisäksi luvussa kerrotaan käsityksestä äidin vanhemmuuden ensisijaisuudesta sekä tuodaan näkökulmaa isyyden tukemiseen varhaiskasvatuksessa.

3.1 Isyys

Eerolan ja Mykkäsen (2014, 10) mukaan isällä viitataan arkipuheessa miespuoliseen vanhempaan, isyydellä miehen vanhemmuuteen. Vanhemmuus usein jaetaan sukupuolen mukaan äitiydeksi tai isyydeksi. Vanhemmuus on ilmiönä monin eri tavoin sukupuolittunutta, sillä vanhemmuus ei lähtökohdiltaankaan ole symmetriasuhde äidin ja isän välillä. (Aalto & Kolehmainen 2004, 14; Huttunen & Sevón 2002, 80.) Äitiydelle on hedelmöittymisen jälkeen biologisesti erilaiset lähtökohdat kuin isyydelle. Henkilö, joka on biologisesti mies, ei voi kantaa, synnyttää eikä imettää lasta. Lapsen synnyttyä tilanne kuitenkin muuttuu. Isä kykenee halutessaan ja ympäristön mahdollisuuksien mukaan tarjoamaan lapselle periaatteessa samanlaiset elämän edellytykset kuin äitikin. Jari Sinkkosen mielestä isyys ja äitiys tuskin eroavat laadullisesti toisistaan. Ensimmäisen ikävuoden aikana lapsi muodostaa erillisen kiintymyssuhteen sekä äitiin että isään. Isäsuhde ei siis kehity äidin kautta tai hänen välityksellään eikä ole millään tavoin sekundaarinen äitisuhteeseen nähden. (Sinkkonen 1998, 67.)

Isäksi voi tulla biologisesti, uusperheen, adoption, sijaisvanhemmuuden tai sateenkaariperheen myötä. Isäksi tullaan siis monissa muissa kulttuurisesti vähemmän näkyvissä yhteyksissä kuin avio- tai avoliitossa. (Eerola & Mykkänen 2014, 10-17.) Huttunen (2001a, 41) muistuttaa, että kuitenkin noin 90% biologisista vanhemmista on avio- tai avoliitossa lapsen syntymähetkellä. Isäksi tulo ole itsestään selvää eikä se tapahdu tietyssä elämänvaiheessa tai tietyn ihmisen kanssa. Kollektiivisesti hyväksytty isäksi tuleminen polku on Mykkäsen (2014) mukaan sellainen, että miehen ajatellaan harkitsevan ja suunnittelevan lapsen hankintaa ja sen ajankohtaa, elämä on vakiintunut, on löydyttävä sopiva puoliso sekä koulutukseen ja työelämään liittyvät asiat ovat miehen mielestä kunnossa. Isäksi tuleminen voidaan nähdä eräänlaisena ”mieheyden mittana”, etenkin silloin, kun miehellä on siihen vaadittava kypsyytensä ja taloudelliset edellytykset. (Mts. 47.) Sinkkonen (1998, 39) sanoo samansuuntaisesti isyyden vain ”tapahtuvan”, kun mies löytää sopivan naisen ja sitten syntyy lapsia ikään kuin luonnonjärjestyksen mukaan. Isäksi tulon polkuja on kuitenkin niin monta erilaista, kuin on isiäkin. Jokaisen miehen vanhemmuus on siis yksilöllistä. Se on sidoksissa aikaan ja paikkaan sekä siihen vaikuttavat miehen omat aikaisemmat elämäntekemukset ja mallit isyydestä. Huttunen (2001a, 54) toteaa, että monelle isälle hänen

oma isänsä ja tämän toimintamallit ovat olleet ainoa esimerkki tai esikuva isänä olemisesta. Oma koettu lapsuus ja sieltä saatu esimerkki vanhemmuuteen ei Tammissen (2001, 6) mukaan aina anna riittävää mallia miten toimia itse vanhempana.

Isäksi tuleminen on miehen elämässä iso muutos, johon voi liittyä hankaliakin haasteita. Tällaisia haasteita voivat velvollisuuksien ja vastuun lisääntyessä olla ajankäyttö, työelämän ja perheen yhteensovittaminen, vastuiden jakautuminen, oman paikan löytäminen isänä, taloudellisista asioista huolehtiminen, sopeutuminen uuteen elämäntilanteeseen ja omasta mielestä riittävän hyvän hoidon antaminen lapselle (Lämsä, Malinen & Rönkä 2009, 16; Eerola & Mykkänen 2014, 15; Rantalaiho 2003, 205). Neljä yleisintä riidan aihetta perheissä ovat ajankäyttö, kodinhoitoon liittyvät asiat, raha-asiat ja lastenhoito (Paajanen 2005, 55). Rantalaihon (2003, 205) mukaan pienten lasten isät tunnetusti tekevät eniten ylitöitä ja työ- ja työpaikkakulttuureista löytyy esteitä perhevastuiden tasa-arvoisemmalle jakamiselle. Työssä käyntiin liittyy yleensä taloudellisen toimeentulon turvaaminen ja miehen elättäjän rooli on edelleen vahva. Isät ovat kuitenkin oikeutettuja perhevapaisiin ja Rantalaihon (2003, 216) mukaan tällaisella isyysspolitiikalla on yritetty hakea työn ja perheen yhteensovittamiseen helpotusta sekä tasa-arvoa sukupuolten välille. Vapaiden käyttö on kuitenkin vielä toistaiseksi vajaasti hyödynnettyä. Kansanterveyslaitos raportoi isien olevan isyys- tai vanhempainvapaalla keskimäärin noin 6 viikkoa. Edelleen joka neljäs isä ei pidä lapsen saatuaan lainkaan vapaata. (Isyysvapaaudistus lisäsi isien vapaiden käyttöä vain vähän, 2018.)

3.2 Isyyden eri asteita

Tilanteesta riippuen lapsen isäksi voidaan tulkita lapsen siittäjä tai mies, jolla on yhteiskunnan antamia oikeuksia ja velvollisuuksia lapseen nähden, tai joka asuu lapsen kanssa ja jakaa arjen hänen kanssaan tai, jota lapsi pitää isänään. Huttunen & Sevón (2002, 75) toteavat eriasteisia isyyksiä olevan biologinen, juridinen, sosiaalinen ja psykologinen. Ne voivat yhdistyä miehessä eri tavoin tai olla yhdistymättä. Miehen biologinen vanhemmuus on yleisin perusta määritellä lapsen isä. Se on Huttusen mukaan myös yksiselitteisin käsitys isyydestä, sillä hedelmöittämällä munasolun mies on

tullut alkunsa saaneen lapsen isäksi. Biologinen isyys on riippumatonta siitä, tietävätkö isä tai lapsi olevansa toistensa kanssa sukulaissuhteessa. (Huttunen 2001a, 10-11.)

Kun yhteiskunta osoittaa miehelle oikeuksia ja velvollisuuksia lapseen nähden, määritelmä isyydestä on mahdollista esittää juridisesta näkökulmasta. Liukon (2015, 6-7) mukaan Kajoniemi (2007) sanoo juridiseen isyyteen olevan nyky-yhteiskunnassa kolme tietä: isyysolettama avioliiton kautta, isyyden vahvistaminen ja adoptio. Huttunen (2001a, 60) täydentää, että isyysolettaman ja adoption kautta mies saa juridisesti täydet oikeudet ja velvollisuudet lapseen nähden, isyyden tunnustamiseen liitetään erikseen huoltajuus- ja elatusvelvollisuuskysymykset.

Psykologinen isyys perustuu Huttusen mukaan isäsuhteen tunnepohjaisuuteen ja kiintymykseen liittyvään puoleen. Se määrittyy ensisijaisesti lapsen kautta: ketä lapsi pitää isänään, kehen lapsi turvaa ja on kiintynyt ja kenellä on hänen kasvatukseensa liittyvää arvovaltaa. Miehen täytyy tietyllä tavalla ansaita psykologinen isyytensä olemuksellaan, käyttäytymisellään ja toiminnallaan. Psykologinen isyys on miehen näkökulmasta sitä, että mies haluaa hoivata, suojella, auttaa, tukea henkisesti ja olla lähellä ja viettää aikaa yhdessä. Tunnusomaista psykologiselle isyydelle on myös, että miestä ja lasta yhdistävät tiedolliset ja moraaliset kysymykset ja se, että molemmat kokevat iloa ja tyydytystä vuorovaikutteisesta yhdessäolosta. (Huttunen 2001a, 64-65.)

Isyys on monitasoinen ja tilannesidonnainen ilmiö (Aalto & Kolehmainen 2004, 15) sekä sosiaalinen rakennelma tai konstruktio: isyyttä toteutetaan, siitä neuvotellaan ja se tuotetaan vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa (Rankinen 2010, 87; Rantalaiho 2003, 223.) Ilana Aalto (2012, 29) soveltaa Judith Butlerin (2006) muotoilemaa performatiivista sukupuolikäsitystä isyyteen sanomalla, että isyys ei ole olemista tai yksilön kiinteä identiteetti, vaan isyyttä tehdään toimimalla isänä erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Sosiaalinen isyys on miehen toimintaa isänä. Käytännössä tämä tarkoittaa Huttusen (2001a) mukaan lapsen kanssa asumista, arjen jakamista hänen kanssaan, sekä hoivan, huolenpidon ja ajan antamista lapselle. Sosiaalista isyyttä on myös lapsen kanssa julkisesti esiintyminen niin, että ulkopuoliset ymmärtävät käyttäytymisestä isä-lapsi suhteen olemassaolon, vaikkei kyse olisi lisäksi biologian kautta muodostuneesta suhteesta. (Mts. 62).

Sinkkosen (1998) mukaan isämaista toimintaa voivat toteuttaa useatkin eri miehet samanaikaisesti saman lapsen elämässä. Isoisät, muut sukulaiset, äidin uusi mies tai lapsen opettaja voivat esimerkiksi olla toteuttamassa erilaisia isän rooliin kuuluvaksi miellettyjä tehtäviä. Isyys sosiaalisena roolina on hämärtynyt. Isyydellä ei ole selvää määritelmää tai sisältöä, eikä sosiaalinen isyys välttämättä yhdisty kehenkään tiettyyn mieheen. Isyyden arvostus on laskenut, sillä isät esitetään populaarikulttuurissa joko vanhanaikaisina jääräpäinä tai täysinä tunareina, joita naisten tulee ymmärtävästi auttaa isyydessään. Nykyään myös koetaan, että ei ole sellaisia tehtäviä, joista vain isä selviäisi, vaan ne voi tehdä kuka tahansa. Tähän yhteyteen Sinkkonen mainitsee teoreettisen isyyden, joka ei käytännössä toteudu millään tavalla. Isä voi olla kuinka hyvä tyyppi tahansa, lapset eivät siitä hyödy millään tavalla, koska isä ja lapset eivät asu yhdessä eikä isä tule toimeen lasten äidin kanssa. (Mts. 20-22.)

3.3 Isyyden muutos

Isyys on kokenut Suomessa muutoksen ja kehittynyt viimeksi kuluneen reilun vuosisadan aikana. Muutokseen ovat olleet vaikuttamassa yhteiskunnan siirtyminen yksilöä korostavaan ajatteluun, perhekäsityksen muuttuminen, perhetutkimus isyyden merkityksestä sekä sosiaali- ja perhepolitiikka. Uudessa isyyden sosiologiassa mies nähdään päteväenä lapsen hoivaajana ja kasvattajana (Rantalaiho 2003, 204). Nykyisillä pienten lasten isillä on heidän omia isiään huomattavasti monipuolisemmat mahdollisuudet olla perheessä ja toteuttaa monenlaista, myös aivan uudenlaista isyyttä (Huttunen 2001a, 39). Hyvän isyyden nykyinen ihanne, jossa isä on läsnäoleva, isyyteensä sitoutunut, vastuullinen ja hoivaava on suomalaisille miehille tuttu (Mykkänen 2014, 47). Nyky-isänä olemisen muodot rakentuvat pitkälti yksilöiden omien valintojen ja halujen, eivätkä niinkään minkään ”ylhäältäpäin annetun” isänä olon mallin, ympärille (Eerola ja Mykkänen 2014, 12).

Isyyden muutosta ja kehitystä voidaan kuvata kolmen erilaisen kulttuurisen mallitarinan kautta. Mallitarinat alun perin laatinut Jari Kekäle on esittänyt esimodernin, modernin ja postmodernin isyystarinan. Nämä isyystarinat kuvaavat millaisena isyys on nähty eri aikakausina sekä esittävät näkemyksen kulloisenkin ajan vanhempien rooleista, perhemalleista sekä isän suhteesta työhön ja lapseen (Kekäle 2007, 36-44).

Isyystarinoiden taustalla vaikuttavaa kokemusta miehisyydestä ja miehenä olemisesta ei saa unohtaa, sillä ne vaikuttavat käsityksiin isyydestä. Miehen kertoessaan isyydestä hän kertoo siis aina samalla myös miehenä olemisesta (Eerola & Kekäle 2014, 25).

Kekäleen (2007, 41) mukaan esimoderni isä nähdään 1900 -luvun alkuun tultaessa leiväntuojana, joka vallitsevassa agraarikulttuurissa työskentelee kotipiirissä. Alasuutari (2003, 16-17) kuvailee miehen ihanteen olleen ahkera perheenelättäjä, joka löysi miesidentiteettinsä työstä. Naisen roolin ihanne oli perheenemäntä, jonka velvollisuus oli lasten kasvatusta. Esimoderni isyys on ollut jäykkää ja autoritääristä. Isä on ollut emotionaalisesti etäinen lastensa kanssa ja perheen asioista lähes suvereenisti päättävä mieshenkilö. (Kekäle 2007, 41).

Moderni isyystarina syntyi keskiluokkaisessa ydinperheessä (Kekäle 2007, 43) ja sijoittuu samaan ajanjaksoon ydinperheideaalin kanssa. Nätkin (2003, 18) kertoo ydinperheideaalin syntyneen jo 1800 -luvun lopulla porvarillisen elämäntavan ihanteeksi ja vakiintuneen 1920-30 -luvulla koko kansan elämäntavan malliksi. Ydinperheideaalin kuuluivat kiinteästi miehen ja naisen välinen avioliitto ja sitä kautta saavutettu vanhemmuus. Alasuutarin (2003, 17) mukaan familistinen perhekäsitys tuki äidin painotusta ydinperheen keskeisenä elementtinä, perheen sieluna. Samaan aikaan teollistuvan yhteiskunnan myötä isä alkaa käymään kodin ulkopuolella töissä ja on henkisesti sekä etenkin entistä fyysisemmin etäisempi lapsilleen (Kekäle 2007, 43; Jousmäki & Kosonen 2009, 9.)

Naiset olivat vuosisadan puoliväliin tultaessa edelleen kodin ja lasten huoltajia, mies toimi kodin ulkopuolella ja edusti yksilönä koko perhettä (Vuori 2003, 44-45). Alasuutarin (2003, 17) mukaan Tähtinen (1992) sanoo psykologisen kasvatuskäsityksen ja ajattelutapojen vahvistumisen painottaneen edelleen äidin merkitystä ja vahvistaneen perhekäsitystä, joka perustui äidin ja lapsen suhteeseen. Ydinperheideaalia alettiin kuitenkin kyseenalaistaa useista näkökulmista vuosikymmenen kuluessa ja modernin isyyden ja perhemallin elementit alkoivat vaihtua uusiin ajatuksiin. 1960 -luvulla sukupuoliroolikeskustelun ja tasa-arvovaatimusten nostattamassa yhteiskunnallisessa puheessa miehet nostettiin näkyvästi ehdolle lasten ja kodin hoitajiksi äitien rinnalle. Tavoitteena tasa-arvokeskustelussa oli laajentaa naisten toimintakenttää kodin ulkopuolelle, lisätä miesten osallistumista kotitöihin ja lastenhoitoon sekä

edistää naisten työssäkäyntiä kehittämällä päivähoitoa. Keskustelu sukupuolirooleista ja tasa-arvosta ei ollut kuitenkaan täysin uutta, sillä Aallon ja Mykkäsen (2010, 9) mukaan ”uuden isyyden” ajatuksia on löydettävissä jo 1900-luvun alkuvuosikymmenien sosialistisista ohjelmista.

Postmodernin isyystarinan ajan alku linkittyy vahvasti naisten työhönmenon vaikutuksiin perheasetelmassa. Naisten työssäkäynnin lisääntyminen toi perheisiin tarpeen toisen vanhemman vahvemmassa panoksesta lastenhoitoon ja kodista huolehtimiseen. Aalto ja Mykkänen (2010, 9) sanovat olevan viitteitä siitä, että naiset ovat jo aiemmin olleet tuomassa perheeseen elantoa, eivätkä miehet suinkaan ole olleet ainoita. Eerolan & Kekäleen (2014, 28) mukaan kaikkia elämänalueita perheessä ennen lävistänyt miehen ja isän valta alkoi häipyä. Nätkin (2003, 20) selittää tätä sillä, että Suomessa perhe on lähtenyt 1900-luvun alusta yksilöllistymään niin, että nykyään perhe nähdään kaikkien siinä toimivien yksilöiden muodostamana kokonaisuutena. Postmoderni isyystarina kyseenalaistaa aiemman perheasetelman tasa-arvoistamalla naisen ja miehen asemaa suhteessa lasten hoidon, huollon ja kasvatuksen määrään. 1980-90-luvuilla aletaan puhua jaetusta vanhemmuudesta, isän osallisuudesta ja läheisestä suhteesta lapseen. (Kekäle 2007, 43; Aalto 2012, 26). Kekäleen (2007, 43) mukaan perhemallit tulevat myös joustavammiksi ja moninaisemmiksi verrattuna esimoderniin ja moderniin isyystarinaan. Postmodernia isyyden mallitarinaa voidaan Eerolan & Kekäleen (2014) mielestä perustellusti pitää myönteisenä kehityskulkuna isyyden mallitarinoiden kertomassa muutoksessa koskien isyyttä ja perheitä. Se on sovitettavissa nykyajan moninaiisiin isänä olon muotoihin, se tarjoaa mahdollisuuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon ja kertoo uudeltaisesta isyyteen sitoutumisesta, joka on lapsen, isän itsensä ja parisuhteen etu. (Mts. 30.)

Suomessa postmodernin isyystarinan aikana miesten perhevelvollisuuksia ja vastuuta kotona on pyritty Rantalaihon (2003, 203) mukaan laajentamaan tasa-arvo ja perhepolitiikan avulla. Perhepolitiikkaa on kehitetty viime vuosisadan loppua kohden niin, että molempien vanhempien mahdollisuus olla lapsensa kasvun ja kehityksen edistäjinä huomioidaan. Lainsäädäntö on antanut isille oikeuksia ja velvollisuuksia esimerkiksi määräämällä lapsen elatuksesta 1975, isyyden tunnustamisesta 1980, asettamalla voimaan kattavan isyyslain 1976 ja nyt uudistamalla sen 2016 voimaantulleena. Perhevapaiden kiintiöiminen isille on osaltaan tukenut perhepolitiikan tavoitteita.

Perhepolitiikan painopisteenä on viime vuosina ollut erityisesti työn ja perheen yhteensovittaminen, isyyden vahvistaminen ja lapsiperheiden toimeentulon turvaaminen (Sosiaali- ja terveysministeriö 2013, 6).

Nätkinin (2003) mukaan perhekäsityksen kehitys tähän päivään on sisältänyt vaihtelevia familistisen ja individualistisen perhekäsityksen välillä. Nykyperhe on individualistisessa ja yksilöllisessä yhteiskunnassa, johon moderni perheihanne kuitenkin vaikuttaa. (Mts. 21). Huttunen (2001a, 37) sanoo individualistisen perhekäsityksen syrjäyttävän pikkuhiljaa familistista perhekäsitystä. Huttunen toteaa myös isyyden ja äitiyden ulottuvuuksien lähentyneen ja näin isäkin saa nauttia perhesuhteiden tuottamasta läheisyydestä ja emotionaalisuudesta. Muutos on pääsääntöisesti nähty miehen etuna. Huttunen (2014) muistuttaa, että isyyden muutoksesta ei voi puhua maailmanlaajuisena ilmiönä. Pääsääntöisesti asiaa on käsitelty tutkimuksissa Pohjoismaisin, Yhdysvaltalaisin ja Kanadalaisin voimin ja länsimaalaisen hyvinvointiyhteiskunnan lähtökohdista. Eurooppalaistumista on tapahtumassa paraikaa, kun esimerkiksi Saksa ja muut EU-maat ottavat perhepoliittisiin ohjelmiinsa mukaan jaetun vanhemmuuden ja isien aktiivisuuden parantaakseen työllisyyttä, syntyvyyttä ja taistellakseen väestön ikääntymistä vastaan. Täysin toisentyppisissä elinoloissa ja perhe- ja sukukulttuureissa, kuten vaikka Välimeren islamilaisissa kulttuureissa isyys on edelleen luonteeltaan patriarkaalista ja ikaikaiset käsitykset vanhemmuudesta ovat vallitsevia. (Huttunen 2014, 178-181.)

3.4 Vahvistuva ja oheneva isyys sekä jaettu vanhemmuus

Ilmapiiri suomalaisessa yhteiskunnassa on selvästi muuttunut suuntaan, jossa mies voi periaatteessa olla vapaasti omanlaisensa isä ja toteuttaa isyyttään valitsemallaan tavalla. Isyydestä on tullut yksilöllinen valinta, mahdollisuus muiden elämäntapojen rinnalla ja vanhemmaksi tulo on alettu nähdä projektina muiden elämän projektien ohella (Huttunen & Sevón 2002, 80; Huttunen 2001a, 37). Tällaista uudenlaista isyyttä voidaan luonnehtia vahvistuvan ja ohenevan isyyden käsitteiden avulla. Huttunen (2014, 182-183) mukaan vahvistuvan ja ohenevan isyyden käsitteet on kehitetty 1990-luvulla yhdysvaltalaisen perhe-elämän tutkijoiden Alan J. Hawkinsin ja David Dollahiten toimesta kuvaamaan yhteiskunnallisia ja kulttuurisia isyyden muutossuuntia.

Vahvistuva isyys voidaan käsittää Huttuseen (2001b, 11) viitaten ajatustapana, jossa pidetään tärkeänä miehen laaja-alaista sitoutuneisuutta isyyteensä niin, että se näkyy hänen arvoalinnoissaan, arkitoiminnassaan ja ajankäytössään. Sitoutuneen isyyden edellytyksiä ovat isän oma halu, valinta ja kyky kantaa vastuuta sekä olla mukana lapsen elämässä. Sitoutumiseen vaikuttaa myös suhde lapsen toiseen vanhempaan, yleisimmin äitiin, ja tämän antama tila ja mahdollisuus isyyteen sitoutumiseen. Miehen sitoutuminen isyyteensä edistää koko perheen hyvinvointia, on isälle itselleen tärkeä hyvinvoinnin lähde ja tuottaa jaettua vanhemmuutta. (Eerola & Mykkänen 2014, 49-50.) Isyyteen sitoutuminen kytkeytyy isän hoivaavuuteen, joka on vuorovai- kutusta lapsen kanssa, läsnäoloa ja (hoiva) vastuuta (Huttunen 2014, 184-185). Hoiva-isä on osallistuva, omaa läheisen lapsi-suhteen ja noudattelee toiminnassaan isänä jaetun vanhemmuuden periaatteita. Jaettu vanhemmuus onkin hoiva-isyyden perusta. Jaetun vanhemmuuden ideassa sukupuolten välillä on perhe-elämässä tasa- arvo, isä saa mahdollisuuden ja oikeuden vanhemmuuteen ja isän katsotaan kykene- vän tarjoamaan lapselle kaikkea mitä äitikin. (Huttunen & Sevón 2002, 94; Vuori 2003, 54.) Molemmat vanhemmat kantavat puolet hoivasta, kotitöistä ja vastuista (Huttunen, Linjama & Riiheläinen 2017, 4). Ominaista jaetun vanhemmuuden ideassa on äitikeskeisen hoivan käsityksen kritisointi. Äitikeskeisen hoivan käsityksessä pien- ten lasten hoito on rajattu ensisijaisesti naisten tehtäväksi ja isä on määritelty toimi- maan äidin tukena pikkuvauvan hoidossa, sekä osallistua lastenhoitoon ja kasvatuk- seen, muttei syrjäyttää naista hänen ensisijaisessa hoivaajan tehtävässään (Vuori 2003, 54).

Huttusen mukaan jaetussa vanhemmuudessa isän eduiksi voidaan ajatella läheisyys omien lasten kanssa, tasa-arvo sukupuolten välillä kodin- ja lastenhoidossa, taakko- jen ja huolien jakaminen kumppanin kanssa, parisuhteen lujittuminen ja isän mahdol- lisuus toteuttaa uudenlaista, hoivaavaa isyyttä. (Huttunen 2001b, 16-19.) Kun per- heessä puoliso sairastuu tai tulee ero, on jaettu vanhemmuus isän kannalta ikään kuin vakuutus, joka takaa isyyden jatkumisen täysipainoisena myös perheen muuttu- neissa olosuhteissa (Huttunen 2001a, 75).

Eerola ja Mykkänen (2014, 16) ovat sitä mieltä, että vaikka tasaisesti jaettuun van- hemmuuteen perustuva isyyden rooli on yleistynyt, kaikkia se ei ole ainakaan vielä tavoittanut. Sinkkonen (1998, 18) mieltää, että tällainen ”pehmoisyys” on ”annettu

ylhäältä” ja jää siksi monilla miehillä saavuttamattomaksi ihanteeksi, sillä se ei ole noussut miehen omasta todellisuudesta. Kulttuuriset esteet voivat estää “uuden isyyden” tai jaetun vanhemmuuden toteuttamista. Taloudelliset tekijät, perhevapaajärjestelmä ja työelämän kysymysten on sanottu vaikeuttavan isän täysipainoista paneutumista vanhemmuuteensa ja esteinä on pidetty muun muassa tulkintoja perheen työnjaosta sekä mielikuvia äitiydestä. (Alasuutari 2003, 20.) Vuoden 1998 perhebarometriin (Reuna 1998) viitaten Huttunen toteaaakin, että kotityöt ja lastenhoito ovat edelleen epätasaisesti jaettuja suomalaisissa perheissä, eli perinteinen sukupuolen mukainen työnjako on vielä yleistä. Monet ovat tyytyväisiä tähän tilanteeseen, miehet kuitenkin useammin kuin naiset. Arki sujuu jouhevasti ja ennustettavasti, koska työnjako on selkeä. Perinteinen sukupuolen mukainen työnjako on kuitenkin potentiaalinen ristiriitojen aiheuttaja perheissä. (Huttunen 2001a, 73.) Kritiikkiä jaetun vanhemmuuden idea on saanut naisten asettamisesta vastuuseen kodin- ja lastenhoidon lisäksi myös miehen oikeudesta isyyteensä, joka näin ollen olisi nykyajan naisille uusi piilovastuu. (Huttunen & Sevón 2002, 89; Vuori 2004, 57.)

Vahvistuvan isyyden vastakkainen suuntaus on oheneva isyys. Huttusen (2001b, 13) määrittelemänä oheneva isyys on ajattelutapa, jonka mukaan tietyissä tilanteissa isyys kapenee pelkästään biologiseksi isyydeksi (siittäjä-isyys) tai on hyvin ohut juridinen lapsen ja isän välinen suhde, jonka ei tarvitse kasvaa psykologiseksi isyydeksi (niuikka isyys). Huttunen mainitsee isyyden ohentumiseen kuuluvan myös sen, että yhä harvempi isä asuu ja elää vakituisesti oman lapsensa kanssa. Tällaista rakenteellisesti ohutta isyyttä kuvaa juuri isän kaikenkertyyppinen poissaolo perheestä. Joka viidennessä lapsiperheessä lastensa kanssa asuu jatkuvasti vain toinen vanhemmista, joka noin 85 prosentissa tapauksista on äiti. Isyys, jossa lapsen isäsuhde on etäinen ja yhdessäolo satunnaista ja pinnallista vaikka isä kuuluisikin perheeseen, on toiminnallisesti ohenevaa isyyttä. (Huttunen 2014, 183; Huttunen 2001a, 41-52.) Huttusen (2001a) mielestä miehen alhainen ikä isäksi tulon aikaan, voi olla haitaksi isyyden kehitykselle. Hän kysyykin, että jos miehen oma aikuisuus on vielä hakusessa, niin jääkö voimavaroja keskittyä pieneen lapseen ja isänä olemiseen? Isäksi tulon keski-ikä on Suomessa 31 vuoden paikkeilla. (Mts. 41-42.)

3.5 Tulkinta äidin ensisijaisuudesta

Alasuutari (2003) vahvistaa, että nykyisinkin äiti tulkitaan lapsen ensisijaiseksi kasvat-
tajaksi ja elämän avainhenkilöksi. Tulkinta äidin ensisijaisuudesta kulttuurissamme
johtuu familistisesta perhekäsityksestä ja ydinperheideologian äitimyytistä sekä van-
hempien kasvatustyyliin vaikuttavasta psykoanalyttisesta tiedosta lapsen kehityk-
sestä. Äitiyden erityisyys linkittyy eritoten äidin ja lapsen emotionaalisen suhteen tul-
kintaan. Äidin nähdään pystyvän vastaamaan lapsen tarpeisiin tavalla, jolla isän ei
oleteta osaavan. Mainitusta ydinperheideaalista juontunut isän ja äidin roolien erilai-
suus on ollut pitkän aikaa luomassa pohjaa äidin ensisijaistamiselle. (Mts. 16-160).

Juha Jämsä toteaa isien kokevan toissijaistamista omassa perheessään, perhepalve-
luissa sekä yhteiskunnassa. Miehet kokevat siis tulevansa ohitetuiksi vanhempina
monissa tilanteissa. Toissijaistamisen tunne voi saada miehen itsensä kyseenalaista-
maan tietotaitojensa riittävyttä vanhemmuudessaan. (Jämsä 2010, 113.) Aikaa Jäm-
sän sanoista on kulunut jo useampi vuosi ja merkittävää kehitystyötä isien kohtaami-
sessa ja huomioimisessa vanhempana on tapahtunut. Esimerkiksi isän tärkeät, alka-
van vanhemmuuden ensimmäiset vaiheet, ovat saaneet tuekseen yhteiskunnan pal-
velujärjestelmät monessa muodossa. Kehityksestä huolimatta isyyteen liittyy edel-
leen kulttuurin mukanaan kuljettamia, perinteisiin nojaavia käsityksiä ja asenteita,
jotka mahdollistavat isyyden toissijaistamisen ja isän ohittamisen.

Äidiksi ja isäksi tulemiseen liittyy voimakkaita kulttuurisia merkityksiä ja arvostuksia,
jotka vaikuttavat etenkin naisten elämään jo raskausaikana (Huttunen & Sevón 2002,
72). Isät saattavat tuntea olonsa ulkopuolisiksi äitiysneuvolassa, koska he eivät voi
konkreettisesti paljoakaan vaikuttaa syntymättömän lapsensa asioihin tässä vai-
heessa muuten, kuin huolehtimalla odottavasta äidistä ja seuraamalla ultrassa näky-
vää ja kuuluvaa jälkeläistään. Huttunen & Sevónin mukaan neuvolassa naisia vastuu-
tetaan odotusaikana lapsen hyvinvoinnista, kun taas miesten vastuullisuuden kehi-
tystä ei neuvolan puolelta paljoakaan tueta. Vastuun kantaminen lapsen hoidosta ja
hyvinvoinnista on vanhemmuuden keskeinen tehtävä, johon äidiksi ja isäksi ryhtyvien
pitäisi kasvaa. Arkisena työnä vastuu lapsesta mielletään kuuluvaksi niin ihanteissa
kuin ideologioissa hyvään äitiyteen mutta ei niinkään isyyteen. (Huttunen & Sevón
2002, 72-89.)

Alasuutari (2003, 20) sanoo isän osallistumisen riittävyttä usein arvioitavan isyyden tutkimuksissa vertaamalla sitä äitien toimintaan. Äitiyttä käsittelevässä puheessa otetaan usein kantaa myös miehen vanhemmuuteen. Tavallista on esittää isyys äitiyttä vähäisempänä tai vähintään yksiulotteisempana vanhemmuutena. (Eerola & Mykkänen 2014, 9.) Vuori (2003) toteaaakin, että isyys nähdään liikaa äitiyden kautta. Äitiys on alue, jolla naisilla on etuoikeus tulkintojen muodostamiseen esimerkiksi isän kyvystä hoitaa ja huoltaa lasta. Koska äiti on yleensä kotona alkuajan heti synnytyksen jälkeen, hän saa lentävän lähdön vanhemmuuteen. Hän ehtii luoda rutiineja ja oppia ymmärtämään, mistä lapsi tuntuu pitävän eniten. Kun on isän aika astua remmiin, ei ole mitenkään harvinaista, että isälle annetaan tarkat ohjeet siitä, kuinka lasta pitää hoitaa. Isälle ei anneta samanlaista mahdollisuutta oppia itse mikä toimii nukkumisessa ruokailussa ja leikeissä pukemisessa. (Mts. 159.) Isyys on Sinkkosen (1998, 73-74) mielestä myös selvästi kiinteämmässä yhteydessä parisuhteen olemassaoloon ja toimivuuteen kuin äitiys ja vieläpä niin, että vasta äidin arvostava käsitys isyydestä luo miehelle tilan isän roolinsa toteuttamiseen.

Huttunen (2001a, 75-76) toteaa psykologisen perhetutkimuksenkin kohdistuneen eniten ydinperheen kontekstissa toimivaan isyyteen ja näin ollut osaltaan normalisoinnissa sukupuoliroolitettua perhe-isyyttä ja tehnyt eriytyneistä isän ja äidin rooleista itsestänselvyyksiä tutkimuksissa. Isyyden tutkimukset ovat Alasuutarin (2003, 16) mielestä kuitenkin monipuolistuneet ja osin asettaneet kyseenalaiseksi näkemyksen äitiyden ensisijaisuudesta. Myös miesten omiin kokemuksiin pohjautuva puhe on yleistynyt ja sen sisällöt ovat laajentuneet, mutta se on edelleen vähemmistönä äitien kokemuspuheeseen verrattuna (Eerola & Mykkänen 2014, 8-9).

Väkisinkin pohdintaan nousee, ovatko varhaiskasvatuksen asiakkaiksi tulevat isät tavallaan jo valmiiksi ”ohjelmoituja” olemaan naiseen nähden erilaisessa ja vanhemmuudessaan toissijaisessa roolissa? Varhaiskasvatuksessa perusolettama on vanhempien ennakkoluuloton ja tasa-arvoisuuteen perustuva kohtaaminen arjessa sekä vanhemmuuden arvostaminen sukupuoleen katsomatta. Varhaiskasvatuksessa vanhemmuuden tulisi olla tasa-arvoista. Tämän seikan huomioiminen kasvatuskumppanuudessa perheen kanssa on tärkeää. Varhaiskasvattajan tulee pohtia omaan toimintaansa vaikuttavia tekijöitä ja sitä, miten ne näkyvät isän kanssa toimimisessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) todetaan, että myös toimintakulttuurin kehittämisen kannalta on tärkeää, että yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskevista asenteista keskustellaan työyhteisössä. Lisäksi tulisi pohtia, miten sukupuoleen liittyvät asenteet näkyvät puheissa, eleissä, teoissa ja toimintatavoissa. Vuorovaikutuksen ja kielenkäytön mallit sekä tavat toimia stereotyyppisten oletusten mukaisesti välittyvät lapsille. (Mts. 30.) Ilmonen (2008) sanoo lapsiperheiden palvelujärjestelmän, johon varhaiskasvatus kuuluu, olevan yhteiskunnallisesti isyyttä rakentava tai sen kehittymistä estävä tekijä, joka vaikuttaa isyyden toteuttamiseen. Kun palvelujärjestelmä suhtautuu tasapuolisesti sekä naisen että miehen vanhemmuuteen, voidaan isien asemaa vahvistaa ja rohkaista heitä ottamaan omaa isyyttään haltuunsa. (Ilmonen 2008, 9.)

3.6 Isyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuspalvelut ovat luonnollinen paikka jatkaa isyyden tukemista, joka jo ennen lapsen syntymää äitiysneuvoloissa aloitetaan. Isyyden tukeminen tulisi huomioida varhaiskasvatuksessa, sillä Lähteenmäki ja Neitola (2014, 71) sanovat Viljamaan (2003) mukaan, että isät poistuvat neuvolatoiminnan piiristä lapsen ensimmäisen ikävuoden aikana. Jossain vaiheessa ennen peruskoulun aloittamista, tulevat useimmat lapset vanhempineen kuitenkin varhaiskasvatuksen asiakkaisiksi.

Vanhemmuuden haasteet muuttuvat lapsen kasvaessa ja niin myös vanhempien tarvitseman tuen tarve. Isyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa edellyttää kasvatuskumppanuutta, soveltuvia työtapoja ja ennen kaikkea varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria, jossa isyyden tukemista pidetään arvokkaana sen tuoman hyvinvoinnin näkökulmasta. Toimiva isyys vahvistaa Ilmosen (2008, 9) mukaan myös äitiyttä ja luo mahdollisuuksia hyvälle yhteiselle vanhemmuudelle.

Isyyttä voidaan tukea varhaiskasvatuksessa keskittymällä kasvatusyhteistyön tekemiseen tavalla, joka osallistaa isää. Osallisuutta edistää isän kohtaaminen arjessa kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden mukaisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) korostetaan inklusiivista toimintakulttuuria, jossa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten ja huoltajien

osallistuminen toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin vahvistaa osallisuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 30.) Isyyttä tukee, kun varhaiskasvatuksessa pystytään tuottamaan isälle kokemus siitä, että hän on ollut osallinen ja pystynyt vaikuttamaan lapsensa hyvinvointiin. Osallisuus antaa arvoa isän vanhemmuudelle. Varhaiskasvatuksessa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen on tärkeä tavoite ja isät tulisi omalta osaltaan huomioida tässä tavoitteessa osallisuuden näkökulmasta.

3.6.1 Vuorovaikutuksen tukeminen

Isyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa on perusteltua ja tarpeellista lapsen, perheen ja miehen hyvinvointiin vaikuttavana asiana. Lapsi hyötyy isä-suhteesta kasvun ja kehityksen tukijana. Isät antavat rakkautta, rajoja, hoivaa, turvaa ja he opettavat lapsilleen tärkeitä elämäntaitoja. He eivät aina tee sitä samalla tavalla kuin äidit, mikä juuri on isyyden rikkaus. Isän ja lapsen yhdessä viettämä aika ja vuorovaikutus tukee isyyttä ja on lapsen etu. Kuten jo aiemminkin tässä työssä todettiin, isän vuorovaikutus lapsen kanssa edistää isyyteen sitoutumista ja isyyteen sitoutuminen edistää koko perheen hyvinvointia, tuottaa jaettua vanhemmuutta sekä on isälle itselleen tärkeä hyvinvoinnin lähde. (Eerola & Mykkänen 2014, 49-50; Huttunen 2014, 184-185.) Koska vuorovaikutus isän ja lapsen välillä edistää isän sitoutuneisuutta ja sitä kautta tukee isyyttä, voidaan varhaiskasvatuksessa keskittyä edistämään tuota vuorovaikutusta. Yksi keino on hyödyntää isille ominaista tapaa olla lapsensa kanssa vuorovaikutuksessa. Miehiä kuvaillaan usein toiminnallisiksi vanhemmiksi. Tamminen (2001, 5) toteaa, että ollessaan lastensa kanssa miehet tarjoavat lapselle naisia enemmän kokemuksia liikkeestä ja liikkumisesta ja kommunikoivat naisille ominaisen puhumisen sijaan enemmän toimimalla. Huttusen (2001b, 17) mukaan jaetun vanhemmuuden periaatteiden mukaisesti toimivissa (pari)suhteissa isän ja äidin erilaisuuskin tulee näkyväksi juuri tavallisissa arjen vuorovaikutustilanteissa, ei niinkään erillisissä sukupuoleen sidotuissa rooleissa äitinä ja isänä.

Asiakkaana olevilta isiltä itseltään voi selvittää, millaisen toiminnan kautta he mieluiten olisivat vuorovaikutuksessa lastensa kanssa ja millaisesta isän kanssa toteutettavasta toiminnasta heidän lapsensa pitäisivät. Yhteistä toimintaa lapsen hoitopaikassa tai sen järjestämänä, voisivat olla esimerkiksi liikunnalliset ulkotapahtumat, peli-ilta

sisätiloissa ja kädentaitoihin liittyvät pajat. Leikki-tunti/-ilta isälle ja lapselle avaisi isälle ovet nähdä, mitä lapsi päivähoitossa leikkii. Samalla tulee mahdollisuus tutustua toisiin isiin. Monilla perheillä on harrastuksia, muita menoja ja työelämä vaatii ajallisesti paljon. Aikaa tai halua tulla paikalle ja osallistua kodin ulkopuolella järjestettävään toimintaan ei välttämättä ole. Tällöin vaihtoehtona voisi tarjota vuorovaikutusta edistävää toimintaa kotiin. Isille itselleen voi antaa mahdollisuuden ideoida, mitä he haluaisivat mieluiten tehdä lastensa kanssa. Kotiin viemiseksi voi laatia esimerkiksi monisteen tai korttien muotoon ehdotuksia kotona onnistuvista leikeistä, ulkopeleistä, askarteluista ja tavoista viettää aikaa yhdessä, vaikka lukien tai leipoen. Voipa sekaan sujauttaa menovinkkinä elokuviin menon, uimahallissa käynnin tai mummolareissun. Sähköiset viestintäkanavat voivat kuljettaa samalla tavalla viestiä, esimerkiksi viikon leikkivinkin isälle tekstiviestinä tai sähköpostina. Yhtenä vaihtoehtona lapsen ja isän välisten vuorovaikutustilanteiden lisäämiseksi, voisi olla mahdollisuus lainata kotiin lapsen hoitopaikasta lautapelejä tai urheiluvälineitä. Toimintaa tai kotiin viemisiä voi järjestää resurssien mukaan, vaikka yhden teemaviikon ajan tai vaikka joka kuukausi tietyinä ajankohtana.

Työntekijät voivat myöhemmin keskustella isän kanssa siitä, miten hän on vuorovaikutustilanteen kokenut. Isälle on saattanut nousta kysymyksiä tai pulmia, joista hänen on mahdollisuus keskustella varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Samalla isä voi saada tukea vanhemmuuteensa, kun haastaviksi koettuja tilanteita on mahdollisuus pohtia yhdessä varhaiskasvattajien kanssa.

3.6.2 Vertaistuki

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainittu huoltajien verkostoituminen ja yhteisen toiminnan järjestäminen heille, kuulostaa isyyden tukemisen näkökulmasta mahdollisuudelta tavoittaa asiakkaina olevat isät. Miehet kokevat, että isyydessä on sellaisia asioita, joista on helpompi puhua erityisesti toisten isien kanssa (Lähteenmäki & Neitola, 2014, 70). Nuoret isät vaihtavat Huttusen (2001a, 78) mukaan mielellään kokemuksia keskenään ja keskusteluryhmä isille on vertaistuen muoto, jota monet isät pitävät hyvänä ja tarpeellisena. Päivähoitoikäisten lasten isillä puhuttavaa vanhemmuudesta riittääkin, sillä lapsi on ehtinyt kasvaa ja kehittyä vauva-ajoista ja kokemusta vanhemmuuden monipuolisuudesta ja haasteista on ehtinyt karttua. Keskusteluissa isät voivat myös antaa toisilleen vinkkejä ja neuvoja vanhemmuuteen, tuoden näin omaa vanhemmuuden asiantuntijuuttaan esiin. Vertaistuessa voidaan käsitellä monia muitakin asioita vanhemmuuden ja lapsiperheen arjen käsittelemisen lisäksi. Tarpeen kartoituksella selviää, onko tarvetta vertaistukeen ja mihin asioihin sitä toivottaisiin. Varhaiskasvatuksen puolelta isiä voidaan neuvoa ja ohjata käyttämään myös muita saatavilla olevia tukimuotoja, joita järjestävät kunnat, järjestöt tai yksityisen sektorin toimijat.

4 Tutkimuksen toteuttaminen

4.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvailla, mitä isyyden tukeminen on varhaiskasvatuksessa. Tavoite oli selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä isyyden tukemisesta ja sen sisällöistä. Tutkimuksen kautta pyritään tuottamaan tietoa, joka lisäisi varhaiskasvatuksen ammatillista osaamista isyyden tukemisesta, josta taas olisi hyötyä vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisessä.

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään isyyden tukemisen sisältöjä seuraavien kysymysten avulla:

- milloin isyyttä tulisi tukea,
- missä arjen tilanteissa ja millä keinoin isyyttä tuetaan,

- mitä hyötyjä isyyden tukemisesta koetaan olevan,
- millainen toiminta varhaiskasvatuksessa tukisi ja vahvistaisi isyyttä?

Koska työssä on käsitelty äidin ensisijaistamista vanhempana, kysyttiin myös onko isyyden tukeminen haastavampaa kuin äidin vanhemmuuden tukeminen?

4.2 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimukseen osallistui yhdeksän henkilöä, jotka olivat Jyväskyläläisen yksityisen päiväkodin työntekijöitä. Kaikki heistä olivat naisia. Vastaajajoukko ja sen edustavuus rajoitui tutkijan arviosta sillä perusteella, kuinka hyvin joukolla olisi tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Päiväkodin työntekijöillä on hyvin todennäköisesti omakohtaisia näkemyksiä ja kokemuksia isyyden tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkittavilta ei selvitetty mitään henkilökohtaisia tietoja kuten nimeä, koulutustaustaa, ikää tai työvuosia varhaiskasvatuksessa.

4.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksen tavoitteisiin soveltui aineiston kerääminen avoimia kysymyksiä sisältävän kyselylomakkeen avulla. Vehkalahden (2014, 11) mukaan se on mittausväline, joka soveltuu yhteiskuntatieteen tutkimukseen ja on Kytän (n.d.) mukaan yleisin valinta, kun halutaan ihmisiä koskevaa tietoa. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (1997) sanovat kyselylomakkeen paljastavan ajatuksia, tunteita, kokemuksia ja uskomuksia ja sen avulla voidaan kerätä tietoa käsityksistä, asenteista, toiminnasta. (Mts. 185-197.) Vehkalahden (2014, 11) mukaan kyselylomakkeen haaste on se, että sen on toimitettava omillaan, ilman haastattelijan apua. Haastattelutilanteessa on mahdollisuus esittää tarkentavia kysymyksiä ja näin päästä lähemmäs tutkimuksen kannalta olennaisen tiedon saamista. Tästä syystä lomakkeeseen muotoiltujen kysymysten tulee olla tarkkaan suunniteltuja siitä näkökulmasta, että miten ne parhaiten antaisivat olennaista tietoa. Kytä (n.d.) sanoo, että avoimen kysymyksen kysyminen antaa enemmän informaatiota, mutta se on satunnaisempaa ja vaikeammin käytettävää. Avoimien vastausten käsittely on myös työlästä, mutta aineisto voi saada niistä arvokasta lisäväriä ja samalla tulee tuntumaa siihen, miten hyvin lomake on onnistunut kartoittamaan vastaajien käsityksiä. (Mt. n.d.) Strukturoidun kyselyn toteuttaminen koettiin liian johdattelevaksi, sillä kysymyksen asetteluun yhdistyy väkisinkin termejä ja

ammattisanastoa, joilla voi olla vaikutusta vastaajan ajatuksenkulkuun. Valmiit vastausvaihtoehdot taas antaisivat kyselyn laatijalle lisää valtaa ohjata asioiden kulua. Kysymyksen asettelussa johdattelua mihinkään muuhun kuin isyyden tukemiseen teemaan on pyritty välttämään, jotta vastaus kuvastaisi mahdollisimman paljon vastaajan omaa ajattelua.

Opinnäytetyö täyttää kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tunnusmerkit. Tutkimusta tehtiin laadulliselle tutkimukselle tyypillisesti hankkimalla teorian tietoa tutkittavasta aiheesta, hankkimalla tutkittavien näkökulman huomioivaa empiiristä aineistoa harkinnanvaraisesti valituilta tutkittavilta ja tekemällä sekä esittämällä tutkijan päätelyitä induktiivisen analyysin lopputuloksena. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

4.4 Aineiston analysointi

Aineisto kerättiin kyselylomakkeella, jotka tutkija toimitti tutkimukseen osallistujien työpaikalle, palautuslaatikon kera. Kyselyn toteuttamisesta oli sovittu päiväkodin johtajan kanssa aiemmin puhelimitse sekä sähköpostilla. Sovitusti palaverin yhteydessä johtaja informoi työntekijöitä kyselyyn osallistumisen mahdollisuudesta ja kyselyn käyttötarkoituksesta osana opinnäytetyötä. Lomakkeessa vastattiin kuuteen avoimeen kysymykseen. Työntekijöistä yhdeksän (9) palautti täytetyn kyselylomakkeen. Kuusi lomaketta palautui tyhjänä.

Aineistoa analysoitiin sisällönanalyysiä käyttäen. Sisällönanalyysi on laadulliselle tutkimukselle ominainen menetelmävalinta, jonka avulla aineistoa on saatu kuvailtua sanallisesti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Aineistoa lähdettiin purkamaan nimeämällä kaikki lomakkeet kirjain-numero yhdistelmällä, siinä järjestyksessä, kun ne olivat tulleet analysoitavaksi. Nimettöminä vastattuihin lomakkeisiin oli lisättävä tunnistetieto analyysin helpottamiseksi. Ensimmäinen lomake oli V1, toinen V2 jne. Seuraavaksi lomakkeiden kaikki vastaukset luettiin kerran, jonka jälkeen ne litte-roitiin eli vastaukset kirjoitettiin tietokoneella puhtaaksi tekstitiedostoon. Kaikista lomakkeista kirjoitettiin kysymykohtaisesti saadut vastaukset. Yksittäisen vastauksen perään merkittiin, mistä lomakkeesta se oli peräisin (esim. V1). Tämä siksi, että ai-

neistosta pystyttäisiin tekemään määrällistä analyysiä ja mahdollisuus palata alkuperäisdataan säilyisi. Kootut vastaukset luettiin vielä kysymyskohtaisesti useaan kertaan sisällön hahmottamiseksi. Tässä vaiheessa aineistosta oli muodostunut alustava yleiskäsitys. Seuraavaksi vastausten sisältöä merkittiin tekstinkäsittelyohjelmassa värikoodien sen mukaisesti, mitä vastauksessa oli ilmaistu. Aineistoa tulkittiin faktanäkökulmasta, jolloin pääpaino oli tekstin asiasisällössä. (Laadullisesta sisällönanalyysistä, nd.) Värikoodien avulla aineistosta muodostettiin teemoja eli aineiston keskeisiä asiasisältöjä, perustuen jatkuvasti toistuviin aiheisiin aineistossa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tutkimuksen teoriasidonnaisuus näkyi seuraavassa vaiheessa, kun teoriasta saaduilla käsitteillä nimettiin aineistosta nousseita teemoja. (Räsänen 2005, 95.) Käsitteiden avulla ihminen tiedostaa todellisuutta, kuten Laaksovirta (1988, 91) toteaa. Koko analysoinnin johtoajatuksena oli aineiston tiivistäminen. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista käyttää useampaa tutkimustyyppiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 166). Tutkimuksessa tehtiin myös määrällistä analyysiä kvantifioimalla. Kvantifiointia tehtiin laskemalla erittelyn tuloksena, kuinka monella osalla vastaajista oli kysymyksestä yhtenevä näkemys. Tällä menettelyllä pyrittiin korostamaan aineistosta tehdyn havainnon tärkeysjärjestystä ja merkityksellisyyttä.

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (1997, 23-24) sanovat hyvän tieteellisen käytännön olevan asia, jolle tutkimus perustetaan. He myös korostavat tutkimuksen eettisten vaatimusten tärkeyttä. Tutkija voi vaikuttaa eettisyyteen tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkimusprosessin avoimuuteen, tutkittavien oikeusturvan toteutumiseen, tutkimustulosten luotettavuuteen ja lähteiden oikeaan käyttöön. Etiikan huomioiminen tekee työstä laadukkaan. (Laaksovirta 1988, 103-105.) Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioiminen ei ole yksiselitteistä, mutta voidaan ajatella että, hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen on luotettavuudelle perusta. Tämä tarkoittaa tutkimuksen tekemistä perusteellisesti ja eettisiä ohjeita noudattaen. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida sen perusteella, kuinka tutkimusmenetelmiä on käytännössä käytetty ja mikä on tutkijan näkemys tutkimuksen tieteenfilosofisista lähtökohdista (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Tässä työssä tutkimuksen

tausta, toteutus ja analyysimenetelmät sekä niiden käyttö on kuvattu, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta.

5 Tulokset

Kyselyyn vastasi 9 henkilöä, kaikki naisia. He työskentelivät yksityisessä päiväkodissa, jossa asiakkaana on yli 70 perhettä. Päivähoidossa voi työskennellä monella nimikkeellä samantyyppisissä tehtävissä ja siksi tässä tutkimuksessa ei eroteltu kyselyyn esimerkiksi vain lastentarhanopettajia, vaan kaikkien työntekijöiden antia kuullaan tasavertaisesti koulutustaustasta huolimatta.

5.1 Tuen tarpeet

Aineistosta nousi selkeästi esiin kolme teemaa, joihin isyyden koettiin tarvitsevan tukea päivähoidon puolelta: vanhemmuus ja kasvatus, isän ja lapsen vuorovaikutus ja isän jaksaminen. Vastaajat kertoivat isyyteen annettavan tukea silloin, kun työntekijät havaitsevat tarpeen tukeen, toinen vanhempi tai isä itse ilmaisee tarvitsevansa tukea tai, kun lapsi puhuu kasvattajalle sen suuntaisia asioita.

Suurin osa vastaajista mainitsi, että isyyttä tulisi tukea päivähoidon puolelta silloin, kun isällä on tarvetta tukeen vanhemmuuteen ja lapsen kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä. Tukea tarvittiin pienissä ja suurissa kasvatuksellisissa pulmissa, lapsen erityispiirteiden mukanaan tuomien kasvatushaasteiden takia ja tilanteissa, joissa isällä oli vaikeus saada lapsesta ”otetta” ja asettaa rajoja.

Hieman alle puolet vastaajista mainitsi isyyden tarvitsevan tukea silloin, kun isän ja lapsen välisessä vuorovaikutuksessa huomataan pulmia. Aineistosta ilmeni, että vuorovaikutuksen ongelmat näkyvät isän vaikeutena selvitä arjen tilanteista lapsen kanssa ja heikkona suhteena lapseen. Tukea isyyteen tarvitaan erityisesti silloin, kun vuorovaikutus lapsen kanssa on vähäistä tai ongelmallista:

” Kun huomaa, että lapsella ja isällä ei ole kontaktia -> isä ei katso lasta, ei ole kiinnostunut” (V5)

Vastaajista kolmasosa ilmaisi isyyden tarvitsevan tukea silloin, kun isän jaksamisesta nousee huoli. Jaksamisesta oltiin huolissaan tilanteissa, joissa koettiin, että isä ei joko jaksata tai pärjää arjessa tai lapsen kanssa on vaikeaa. Isät olivat itse ilmaisseet huolen jaksamisestaan tai työntekijä huomasi sen, jolloin isyyden tukemisen koettiin olevan tarpeellista.

Isyyden tukemiselle koettiin olevan aihetta myös silloin, kun isän perhe- tai elämäntilanne muuttui. Tällaisia tilanteita olivat päivähoiton aloittaminen, lapsen lähteminen koulutielle, parisuhteen päättyminen, perheenisäisyys tai muu määrittelemätön elämäntilanteen muutos. Muita erikseen mainittuja tilanteita olivat, kun työntekijät näkivät isää harvoin ja hän osallistui hyvin vähän päivähoitossa ja kun kotiolot heijastuivat lapsen käytökseen isän ollessa yksinhuoltaja. Yksi vastaaja mainitsi, että vaikka hän työssään olikin tukenut isyyttä, tukemiselle ei ole ollut hirveästi tarvetta.

5.2 Isyyden tukemisen keinot ja tilanteet päiväkodin arjessa

Kun tarve isyyden tukemiselle on tullut ilmi, seuraavat tilanteet päiväkodin arjessa koettiin mahdollisuuksiksi antaa tukea: tuonti- ja hakutilanteet, vasu-keskustelut, isä-lapsi -illat ja vanhempainillat. Tärkeimmäksi tukemisen keinoksi koettiin keskustelu.

Lähes kaikki vastaajat mainitsivat, että isyyttä on mahdollisuus tukea tuonti- ja hakutilanteissa. Edellä mainituissa tilanteissa näkyvimmäksi keinoksi tukea nousi isien kanssa keskustelu. Keskusteluissa isyyttä tukevaksi koettiin neuvojen antaminen päiväkodissa hyväksi todetuista toimintamalleista, isän kuulumisten kysyminen, lapsen kuulumisten kertominen isälle tarkasti, positiivisen palautteen antaminen isän toiminnasta lapsen kanssa, vinkkien antaminen arkeen ja perushoittoon sekä lasta koskevien yhteisten linjausten sopiminen kodin ja päivähoiton kesken. Isyyttä tukevaksi koettiin myös se, että keskustelujen kautta annetaan neuvoja ja ohjausta siihen, kuinka isä saisi tarvittavaa lisätukea lastenhoitopalvelusta, neuvolasta, perheneuvolasta tai sosiaalityöstä.

Vastaajista puolet koki, että vasu-keskustelut (lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen tarkoitettu keskustelu), ovat mahdollisuus tukea isyyttä. Vasu-keskusteluihin oli kannustettu ja niissä tukea oli annettu

auttamalla isän ääntä kuuluviin ja keskustelemalla isän kanssa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta. Yhdessä vastauksessa ilmaistiin se seikka, että isyyttä on mahdollista tukea vasu-keskustelussa vain, mikäli isä osallistuu.

Aineiston perusteella isän osallistaminen toiminnallisilla keinoin päiväkodin järjestämään toimintaan, tukisi isyyttä. Vastaajista yli puolet ilmaisi, että isyyttä tukisivat ja vahvistaisivat isille suunnatut tapahtumat. Tapahtumien katsottiin voivan tarjota isille vertaistukea ja yhteistä aikaa lapsen kanssa. Toiminnallisia tapahtumia mainittiin eniten. Sellaisiksi oli mielletty isä-lapsi -illat, yhteiset aamupalat päiväkodilla, hakukahvien tarjoaminen, askartelu- ja nikkarointipajat sekä pihatalkoot. Tärkeimmäksi perusteeksi järjestää tapahtumia nousi se, että isät ja lapset saisivat yhteistä aikaa. Perusteeksi ilmeni myös pääseminen syvällisempiin keskusteluihin toiminnan kautta. Pari vastaajaa mainitsi vanhempainillat. Vanhempainiltojen tulisi vastaajien mukaan olla sellaisia, että ne vahvistavat isän roolia ja sisältävät isiä kiinnostavia aiheita.

Isyyden tukemisen keinot eivät aina liittyneet mihinkään tiettyyn tilanteeseen, vaan olivat päteviä kaikkeen toimintaan ja vuorovaikutukseen isien kanssa. Tilanteesta riippumatta isyyttä tukeviksi keinoiksi koettiin avoin yhteistyö, läsnäoleminen, kuuntelevana aikuisena oleminen, työntekijän joustavuus ja isän vanhemmuuden tasa-arvon huomioon ottaminen työskentelyssä. Tasa-arvon huomioon ottamisena vastaajat pitivät vanhempien tasa-arvoista kohtelua, puhumista vanhemmista tasa-arvoisesti ja toimimista tasa-arvoisesti. Esimerkkinä tästä viestien ja tiedotteiden meneminen kummallekin vanhemmalle ja lapsen päivän kuulumisten kertominen molemmille vanhemmille.

5.3 Isyyden tukemisen hyödyt ja haasteet

Isyyden tukemisen hyödyt näkyvät aineiston perusteella vanhemmuudessa, isä-lapsi -suhteessa, jaksamisessa ja tasa-arvossa. Haasteet näkyivät isän asemassa suhteessa äitiin.

Vanhemmuuteen liittyvinä hyötyinä nähtiin isän lisääntynyt vastuunotto ja kiinnostus lasta kohtaan, parempi pärjääminen lapsen kanssa arjen tilanteissa, rohkaistuminen

toimimaan ja harrastamaan lapsen kanssa sekä kokeilemaan uusia ja erilaisia toimintatapoja ja -malleja. Aineistosta kävi myös ilmi, että isyyden tukemisen on hyötynä koettiin isän ja lapsen välisen suhteen parantuminen ja vahvistuminen. Vahvistuneen suhteen nähtiin tukevan lapsen itsetuntoa ja kannattelevan lasta muuttuvissa elämäntilanteissa, kuten päivähoidon aloittamisessa.

”Kun isällä on ’homma hanskassa’ myös lapsi pärjää paremmin” (V4)

Vahvistuneen suhteen koettiin voivan vaikuttaa lapsen käytökseen ja muuttaa sitä positiivisempaan suuntaan (mikäli haasteita on aiemmin ollut). Isyyden tukemisella saavutettuna hyötynä nähtiin myös isän parempi jaksaminen arjessa, jolla katsottiin olevan positiivinen vaikutus lapsen ja perheen hyvinvointiin sekä äidinkin jaksamiseen arjessa. Isyyden tukeminen koettiin myös vanhempien tasa-painoisuutta edistäväksi.

”Jokaisen lapsen oikeus, että ympärillä on tasa-painoiset aikuiset.” (V3)

Tasa-arvoon liittyen hyötynä pidettiin sitä, että isä itse kokee olevansa omasta ja päivähoiton henkilökunnan mielestä tasa-arvoinen vanhempi ja tärkeä henkilö lapsen elämässä.

Kaksi kolmasosaa vastaajista koki, että isyyden tukeminen on haastavampaa kuin äidin vanhemmuuden tukeminen. Haasteelliseksi se koettiin muun muassa siksi, että isyyden tukeminen ei ollut yhtä luontaista kuin äidin tukeminen. Tämän kerrottiin johtuvan olettamuksesta, että äiti on pääasiallinen huoltaja, vaikka vanhemmat asuivatkin yhdessä. Äideillä kerrottiin myös olevan lähtökohtaisesti tiiviimpi suhde lapseen ja voimakkaampi hoivavietti. Tämän nähtiin hankaloittavan isyyden tukemista. Helpommaksi ja selkeämmäksi isyyden tukemisen kannalta koettiin tilanne, jossa isä oli yksinhuoltaja.

Äidin vanhemmuuden tukeminen koettiin helpommaksi, koska kynnys äidin tukemiselle tuntui matalammalta ja luonnollisemmalta. Äitien todettiin myös pyytävän ja ottavan apua vastaan helpommin. Isälle avun tarjoaminen koettiin haastavaksi, sillä miehen ajateltiin voivan nähdä se *”asioihin sotkeutumisena ja hävettävänä.” (V8)* Ai-

neistosta ilmeni lisäksi että, *”isät jättäytyvät itsekin helpommin pois ’vastuu’ asioista ja tuumaavat että äiti hoitaa.”* (V7) Toisaalta taas oli koettu, että *”äidit ottavat helposti isompaa roolia ja saattavat jopa jyrätä isän mielipiteet/ ajatukset.”*(V3)

Kolmasosa vastaajista ei kokenut isyyden tukemisen olevan haastavampaa kuin äidin vanhemmuuden tukeminen. Haasteelliseksi koettiin sukupuolesta riippumatta sen vanhemman tukeminen, joka ei ollut kiinnostunut lapsen asioista tai asioi päiväkodissa vähemmän.

6 Johtopäätökset

Tutkimustulosten perusteella isyyden tukemista on selvästi tehty. Isyyttä tuetaan tilanteissa, joissa tarve tukeen tunnistetaan. Tarpeen voivat tuoda esille työntekijän huomioidut, toinen vanhempi tai isä itse ilmaisee tarvitsevansa tukea. Joskus työntekijä voi kuulla lapselta sen suuntaista tietoa, joka antaa aihetta pohtia tarvetta tukeen. Tukemiselle aihetta antavat syyt olivat aineistossa moninaiset. Usein ne liittyvät johonkin ilmenneeseen pulmaan. Tässä aineistossa pulmina nähtiin esimerkiksi isän ja lapsen välisen vuorovaikutuksen ongelmat ja kasvatukselliset haasteet.

Tuloksista pystyi havaitsemaan, että isyyttä päästään tukemaan silloin, kun työntekijät saavat mahdollisuuden olla kontaktissa isän kanssa. Arjen tilanteista tällaisiksi mainittiin esimerkiksi tulo- ja hakutilanteet. Niissä työntekijät voivat seurata isän ja lapsen yhteistä toimimista ja avata keskustelua. Myös vasu-keskustelujen ilmaistiin tarjoavan mahdollisuuden tukea isyyttä, mikäli isät osallistuvat niihin. Kontaktiin isän kanssa päästään myös päivähoiton järjestämien tapahtumien kautta. Vanhempainiltojen lisäksi erityisesti toiminnalliset tapahtumat koettiin isyyttä vahvistaviksi ja tukviksi. Niissä pystyttiin keskustelemaan, tarjoamaan vertaistukea sekä tukemaan isän ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Isän ja lapsen välisen vuorovaikutuksen lisääminen ja tukeminen oli selkeästi vastaajien mielestä erittäin tärkeää.

Aineiston perusteella keskustelu on käytetyin keino tukea isyyttä, sillä sen kautta pystytään antamaan tukea hyvin moneen asiaan. Aineistosta kävi ilmi, että päivähoitossa syntyneitä keskusteluja osattiin arvioida siitä näkökulmasta, kuuluivatko ne

päivähoidon henkilökunnan osaamisen piiriin vai oliko niiden paikka esimerkiksi perheterapeutin luona. Asiakasta oli ohjattu kohti oikeanlaista palvelua, kun varhaiskasvatuksen osaamisalueen ulkopuolelle sijoitettavaa työtettä oli koettu tarvittavan.

Tulosten valossa isyyden tukemisesta koettiin olevan hyötyä. Annetun tuen myötä isällä näyttäisi olevan paremmat edellytykset isänä toimimiseen. Isyyden tukemisen katsottiin vaikuttavan positiivisesti vanhempien arjessa jaksamiseen ja isä-lapsi suhteeseen. Suurimpana hyötynä isälle voitiin nähdä vanhemmuuden vahvistuminen. Isyyden vahvistuminen tarkoittaa Eerolan ja Mykkäsen (2014, 49-50) mukaan isän sitoutumista vanhemmuuteensa, mikä taas nähdään koko perheen hyvinvointia edistävänä asiana. Isyyden vahvistuminen on merkittävää isän ja lapsen välisen vuorovaikutuksen näkökulmasta, joka nousi aineistosta tärkeänä pidetyksi asiaksi. Aineiston perusteella näyttäisi siltä, että isyyden tukemisella saadaan aikaan isää itseään pidemmälle ulottuvaa hyvinvointia. Välillisesti isyyden tukemisen vaikutuksista näyttäisivät hyötävän lapset ja toinen vanhempi, jos sellainen on.

Aineistosta kävi ilmi, että osa vastaajista koki isyyden tukemisen haastavammaksi kuin äidin vanhemmuuden tukemisen. Syyt kuvastivat vastaajien käsitysten äitiydestä ja isyydestä olevan ainakin osittain stereotyyppisiä ja perinteisiä. Nämä käsitykset näyttävät olevan yhteydessä siihen, että isyyden tukeminen koettiin haastavammaksi. Tämä havainto tukee esimerkiksi Alasuutarin (2003) näkemystä äidin ensisijaisuudesta kulttuurissamme.

Aineistosta voidaan päätellä, että toimiminen tasa-arvoisesti ja kasvatuskumppanuutta ohjaavien periaatteiden mukaisesti on isyyttä tukevaa. Myös työntekijöiden hyvät vuorovaikutustaidot tukevat tulosten mukaan isyyttä. Nämä ammatilliseen osaamiseen kytkeytyvät taidot ovat olennaisia kaikessa vanhempien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja vanhemmuuden tukemisessa. Tuloksista ilmenee lisäksi, että työntekijät pyrkivät selkeästi toiminnallaan edistämään lapsen, isän ja koko perheen hyvinvointia. Tämä tarkoittaa sitä, että työyhteisö toteuttaa toiminnassaan varhaiskasvatuslaissa asetettuja tavoitteita ja velvoitetta vanhemmuuden tukemisesta (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 3 §).

Kaiken kaikkiaan tutkimuksen tulosten perusteella isyyden tukeminen varhaiskasvatuksessa oli työskentelemistä isän kanssa monimuotoisen ja tavoitteellisen vuorovaikutuksen kautta. Vuorovaikutuksen konkreettisia muotoja olivat keskustelu ja erilaiset päiväkodin järjestämät toiminnalliset tapahtumat. Vuorovaikutuksen tavoitteellisuus ilmeni vastaajien selkeänä pyrkimyksenä lisätä isän, lapsen ja koko perheen hyvinvointia. Tavoitteellista se oli myös siksi, että vuorovaikutusta toteutettiin tarkoituksellisesti tavoilla, joiden tiedettiin tai uskottiin tukevan isyyttä. Keskusteluissa ja toiminnallisissa tapahtumissa esimerkiksi läsnäolo, kuunteleminen, positiivisen palautteen antaminen, neuvominen ja auttaminen sekä tasa-arvoisuus olivat tällaisia tarkoituksella valittuja tapoja toimia.

Monimuotoisen ja tavoitteellisen vuorovaikutuksen edellytyksiä olivat ammatillinen osaaminen ja työntekijän vuorovaikutustaidot. Yhdessä nämä loivat lähtökohdat isyyden tukemiselle. Ammatillinen osaaminen tarkoitti osaamista kasvatuskumppanuuden ja perheiden kanssa tehtävän yhteistyön tekemisessä ja työmenetelmien luovaa-kin käyttämistä. Ilman työntekijän vuorovaikutustaitoja isyyden tukeminen ja ammatillisen osaamisen käyttäminen isyyden tueksi olisi ollut mahdotonta.

7 Pohdinta

7.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuksen tulosten mukaan isyyden tukeminen tapahtui osana jokapäiväistä työtä. Tämän tutkimuksen aineiston ja Ovaskan (2004, 60-61) kuvailemien vanhemmuuden tukemisen sisältöjen ja toteutuksen välillä löytyi yhteneväisyyksiä. Isyyden tukemisen konkretia perustui pitkälti samoihin periaatteisiin, jotka ohjaavat vanhemmuuden tukemista yleensäkin. Toiminnallisuuden korostaminen työmenetelmissä ja pyrkimys isän tasa-arvoisuuden edistämiseen olivat seikkoja, joiden voidaan katsoa olevan juuri isyyden tukemiselle ominaista. Selvänä erityispiirteenä voidaan lisäksi pitää isyyden tukemisen yhteydessä koettua isän vanhemmuuden toissijaisuutta ja siihen johtaneita sekä siitä johtuvia ilmiötä. Työntekijöiden toimintaan isien kanssa selvästi vaikutti se, että isät usein koetaan toissijaisina vanhempina. Jämsän (2010, 64) mielestä

isien hyvinvointi riippuu siitä, kuinka hyvin heidän lapsensa voivat ja kuinka he kokevat voivansa tukea lastensa hyvinvointia. Siksi varhaiskasvatuksessa on tärkeää antaa tilaa isän asiantuntijuudelle vanhemmuudessa eikä antaa esimerkiksi tulkintojen äidin ensisijaisesta vanhemmuudesta rajata isän toimijuutta vanhempana. Isyyttä on sanottu alihyödynnetyksi voimavaraksi, sillä monesti isillä olisi enemmän tarjottavaa vanhempana, kuin mitä he pystyvät roolissaan toteuttamaan.

Keskustelun kautta oli pystytty antamaan tukea hyvin moneen asiaan. Dialogista eli vuoropuhelua edistävää työskentelyä oli isyyden tukemisessa hyödynnety. Myös Ovaska (2004) ilmaisi dialogisuuden olleen tärkeässä asemassa vanhemmuuden tukemisessa Kasvuturve -projektissa. Lyyra (2004, 120-121) kuvailee dialogia vuoropuheluksi, jossa avataan tilaa uusien merkitysten ja kertomusten synnylle. Dialoginen työskentely voikin tarjota isälle tarvitsemansa avun tai tuen. Vastaukset ja ratkaisut pulmiin ovat yleensä jo olemassa, ne täytyy vain saada tarvitsijansa ulottuville keskustelun avulla. Vastaajat kertoivat ohjaavansa isät tarvitsemansa avun piiriin, mikäli tarvetta oli. Osa päivähoidossa käydyistä keskusteluista olivat aineiston perusteella kuitenkin jollain tasolla terapeuttisia. Lyyran (2004, 111) mukaan Tomm (1998) määrittelee terapeuttisen keskustelun perinteisesti sellaiseksi, että on olemassa jonkinlainen sopimus siitä, että toinen osallistuja vastaa keskustelun ohjaamisesta sellaiseksi, että se on toiselle terapeuttinen. Tällaisiksi keskusteluiksi voidaan aineistosta tulkita ne, joissa työntekijä itse oli asettunut tai isä oli asettanut työntekijän asemaan, jossa tältä odotettiin keskustelun ohjaamista. Esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa isä oli tarvinnut neuvoa ja apua vanhemmuuteen tai lapsen kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, työntekijän asiantuntijuus kasvatuksen alalla on voinut olla syy hänen asettamiseensa keskustelun ohjaajaksi ja avun antajaksi.

Päivähoidon ammatillisen henkilöstön osaamisen kulmakiviä on tunnistaa lapsen tarpeet ja puuttua tarpeen mukaan varhaisessa vaiheessa havaittuihin ongelmiin, mutta myös kyky nostaa esiin ja tukea onnistumisen kokemuksia niin lapsen kuin perheen toiminnassa (Varhaiskasvatuspalvelujen linjaukset 2009, 4). Vastaajat olivat puuttuneet työssään isien kanssa niihin seikkoihin, jotka koettiin epäedullisiksi lapsen kehityksen kannalta. Heidän voidaan katsoa tehneen varhaista puuttumista. Varhaisella puuttumisella tarkoitetaan lapsen asioihin tarttumista silloin, kun aikuisella nousee

lapsesta huoli. Huolenaiheet voivat liittyä lapsen hyvinvointiin, kehitykseen, elämäntilanteeseen tai olosuhteisiin. (Huhtanen 2004, 188.)

Isyyttä tuetaan tulosten mukaan toiminnallisten tapahtumien kautta. Niissä isien ajateltiin saavan muun muassa vertaistukea. Isien vertaistuen tarpeellisuuden puolesta puhuvat Huttunen (2001b) ja Lähteenmäki & Neitola (2014) aiemmin tässä työssä. Holttisen ja Hunnakon (2016, 74) tutkimuksen mukaan miehiä ei tukenut vanhemmuudessa vertaistuki, mutta sitä tulisi heidänkin mielestään siitä huolimatta olla saatavilla. Aineistosta ilmeni, että isyyttä voitaisiin tukea vasu-keskusteluissa, mikäli isät osallistuvat niihin. Alasuutari (2010, 127) toteaa, että isät osallistuvat vasukeskusteluihin huomattavasti vähemmän kuin äidit. Lähtökohtaisesti kutsu vasu-keskusteluun voisi olla osoitettu vanhemmille niin, että mukaan toivotaan molemmat, mikäli se on perheessä mahdollista. Toiveen esittäminen molempien läsnäolosta on hienovarainen muistutus tai pyyntö isän osallistumisesta. Kutsussa vasu-keskusteluun voidaan toki painokkaamminkin ilmaista, että isän läsnäolo on toivottua. Perusteluna voidaan käyttää varhaiskasvatuspuolen kiinnostusta isän oman lapsensa asiantuntijuutta kohtaan ja vedota haluun osallistaa isiä entistä enemmän varhaiskasvatuksessa tehtävään kasvatusyhteistyöhön. Varhaiskasvatuksessa tulisi panostaa edelleen niiden keinojen löytämiseen, joilla isät saataisiin osallistumaan vasu-keskusteluihin.

Yleisesti ottaen tarvetta tukeen nähtiin olevan tilanteissa, joissa koettiin tarpeelliseksi yhteistyö perheen ja päivähoidon välillä. Tämä havainto osoittaa perheiden kanssa tehtävän yhteistyön olevan merkityksellistä, kasvatustyön lisäksi, myös isyyden tukemisessa. Nouseekin kysymys, onko isän vanhemmuuden tukeminen huomioitu riittävästi valtion tahojen linjauksissa ja sosiaali- ja terveysalojen koulutuksessa? Kuten Koivula (2004, 87) muistuttaa, on vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen vanhemmuuden tuen perusta. Sosiaali- ja terveysministeriö (2002) linjaa valtioneuvoston periaatepäätöksessä varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista, että varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtävä on edellytyksien luominen vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle. Tämä tarkoittaisi sitä, että vastuu isien kanssa tehtävän yhteistyön edellytyksien luomisesta ja kehitystyöstä on jokaisella varhaiskasvatuksessa työskentelevällä ja työyhteisöissä. Henkilöstön tehtäväksi siis jäisi sen selvittäminen, miten isyyttä tulisi tukea? On totta, että osa isien kanssa teh-

tävän yhteistyön asiantuntijuudesta on varhaiskasvatuksen työntekijöillä, mutta voidaan olettaa sen yksin riittävän? Kuka tukee varhaiskasvatuksen henkilöstöä tässä yhteistyön kehittämisen tehtävässä? Yleistyksiä tämän tutkimuksen perusteella ei voida tehdä, johtuen näytteen koosta ja tutkimuksen tasosta. Koko opinnäytetyön prosessin perusteella voidaan kuitenkin sanoa, että vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä tulisi tehdä lisäselvitystä isyyden osalta. Jonkinlainen ohjeistus olisi hyödyllistä kentällä tehtävän, koko yhteiskunnan näkökulmasta tärkeän, työn tueksi.

7.2 Tutkimuksen tarkastelu

Tutkimusmenetelmillä on saatu tutkittua isyyden tukemista, kuvailtua sitä ja tuloksena on tuotettu tietoa tutkimusaiheesta, kuten päämääränä oli. Sisällönanalyysin avulla aineistoa on saatu analysoitua ja kuvailtua sanallisesti. Tutkimuksen teoria on tarjonnut merkityssisältöjä, joiden avulla tutkittavaa asiaa on pystynyt hahmottamaan. Teoriasta on löytynyt yhtymäkohtia aineistoon ja toisinpäin. (Räsänen 2005, 87.)

Tuotettu tieto antaa muutamia näkökulmia, joiden perusteella voidaan kehittää isän vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa. Kehitystyötä voitaisiin tehdä ainakin isän vanhemmuuteen liittyvien olettamusten ja stereotyyppisten käsitysten muuttamiseksi varhaiskasvatuksen henkilöstön keskuudessa. Kehitystyö voisi liittyä myös konkreettisiin työskentelyn menetelmiin, joilla isiä saataisiin näkyvämmiksi ja osallistuvammiksi päivähoitossa. Tutkimuksen tietoa on mahdollista käyttää varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamisen lisäämiseksi. Tuloksista voidaan esimerkiksi koota päivähoiton henkilökunnan käyttöön tai pohdittavaksi ne asiat, jotka koetaan oman työyhteisön kannalta kehittäväksi ja ammattitaitoa syventäväksi.

Räsänen (2005, 99) muistuttaa, että pelkät aineistot ja niiden varaan rakentuvat havainnot eivät kykene selittämään ihmisten toimintaa ja sosiaalisia ilmiöitä, vaan tarjoavat parhaimmillaankin vain kuvauksia niistä. Tämän tutkimuksen tulokset kuvastavat isyyden tukemista tutkitun näytteen kontekstissa. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara (1997) mainitsevat, että koko joukkoa on harvoin mahdollista tutkia, joten viisaampi tavoite on saada tulokseksi yleistettäviä päätelmiä. Tämän perusteella aineiston koko oli riittävä saavuttamaan kylläisyyden, sillä asiat alkoivat kertautua vastauksissa.

(Mts. 180-182.) Aineisto kuvaa yhden varhaiskasvatusyksikön työntekijöiden näkemystä isyyden tukemisesta, mutta oli tämän tutkimuksen tarkoituksiin riittävä.

Aineisto ei ole riittävän suuri eikä edustava, että siitä voisi johtaa suurempia yleistyksiä. Laajempiin yleistyksiin tarvittaisiin huomattavasti kattavampi tutkimus. Todennäköistä on, että suuremman näytteen aineistosta olisi löytynyt lisää tietoa ja näkökulmia. Suuremman aineiston tulokset voisivat hyvinkin poiketa huomattavasti tämän tutkimuksen aineistosta saaduista.

7.3 Eettisyys ja luotettavuus

Noudattamalla hyvää tieteellistä käytäntöä poikkeuksetta, voi olla varma oman työnsä laadusta. Etenkin aineiston, sen analysoinnin ja raportoinnin kohdalla eettiset ohjeet ja vaatimukset ovat tärkeitä, koska niihin liittyvät tutkittavat ihmiset. Aineistoa oli käsiteltävä ja tulkittava sellaisin menetelmin, jotta saatu tulos oli totuusarvoltaan aineistoa vastaava. Tähän on tutkimuksessa pyritty esimerkiksi tarkan litteroinnin avulla aineiston purkamisen yhteydessä. Sisällönanalyysissa siihen pyrittiin tulkitsemalla mitä *vastaaja* halusi sanoa. Merkitysten tulkitsemista oli varottava omien odotusten lähtökohdista, sillä merkityksiä antaa aina myös tutkija itse. Merkitysten tulkinta vaatii hyvät teoreettiset tiedot tutkimusaiheesta. Tulkitsemalla sisällön omien käsityksiensä mukaan, kuvastaa lopputulos osaltaan myös tutkijan näkemystä asiasta. Tiedostamalla omat käsityksensä tutkija voi tietoisesti yrittää sulkea pois vaikutuksensa analyysiin ja teemojen muodostumiseen, mutta ei voida ajatella, etteikö tutkijalla olisi olemassa esitietoa tutkittavasta asiasta. (Laaksovirta 1988, 61.) Sama pätee saatujen tulosten tulkintaan, sillä Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (1997) mukaan tutkijan omat arvot ja subjektiivisuus vaikuttavat siihen. Tulosten tulkinta tarkoittaa tutkijan pohdintaa analyysin tuloksista ja niistä omien johtopäätösten tekemistä. Tulkinnoista tulee tutkimuksen kuluessa moninkertaisia, sillä oma tulkintansa on tutkittavilla, tutkijalla ja lopulta myös lukijalla. (Mts. 229-230.) Tulokset perustuvat siis vastaajien ilmaisuihin ja siihen, kuinka ne on asiayhteydessään tulkittu. Tutkimus saatiin toteutettua hyvässä yhteistyössä osallistuneen henkilökunnan kanssa. He olivat ymmärtäneet tutkimuksen ja kyselyn tarkoituksen sekä toteutuk-

sen. Erillistä tutkimuslupaa ei tarvittu, vaan palauttamalla kyselylomakkeen oli vastaajan katsottu ilmaiseen myöntymisensä tutkimukseen. Kyselyyn osallistumisesta oli informoitu ja vastaaminen oli vapaaehtoista. Osa vastaajista oli käyttänyt oikeuttaan olla osallistumatta. Alasuutari (2005, 20) mainitsee tavanomaiseksi tutkimuksen etiikkaan liittyväksi kysymykseksi vaatimuksen siitä, ettei tutkittavia voi tunnistaa raportista. Tässä työssä vastaajien yksityisyys on tärkeää, sillä heidän vastauksensa voivat sisältää tietoa heidän asiakkaistaan. Vastaaja ei luonnollisestikaan halua, että hänen sanomisensa voidaan yhdistää hänen henkilöllisyyteensä. Tästä syystä raportoinnissa on jätetty ilmaisematta päiväkodin nimi, jossa tutkimus tehtiin. Vastaajat täyttivät lomakkeet nimettöminä ja ne palautettiin ilman tutkijan läsnäoloa suljettuun palautuslaatikkoon. Minkäänlaisia henkilöön yhdistettäviä tietoja ei lomakkeissa ole. Edes tutkija ei pysty yhdistämään vastaajaa vastauksiin.

7.4 Jatkotutkimusmahdollisuudet

Laaja kartoitus varhaiskasvatuksen kentältä, jonka tavoitteena olisi selvittää äidin ensisijaistamiseen liittyvien käsitysten vaikutuksia vanhemmuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa, olisi mielenkiintoinen tutkimusaihe. Tuon kaltaisesta tutkimuksesta voisi olla hyötyä tasa-arvon edistämisen, työmenetelmien kehittämisen ja koulutuksien sisältöjen suunnittelun kannalta. Myös laajempi selvitys siitä, millaiset menetelmät ovat vaikuttavia isien kanssa työskenneltäessä, olisi kiinnostavaa. Sen kaltaisesta tutkimuksesta voisi olla hyötyä ainakin osallisuuden lisäämisessä ja isyyden tukemisessa.

Isyyden tukemiseen liittyen voisi selvittää lisäksi voisiko koulutustaustalla, työvuosien määrällä tai vastaajan sukupuolella olla merkitystä asiaan? Onko esimerkiksi pidemmälle kouluttautuneilla ja kauemmin työssä olleilla enemmän isyyden tukemiseen liittyvää osaamista ja miten sen osaamisen tutkimus voisi hyödyttää vanhemmuuden tukemisen ja vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehitystyötä? Vastaajat tässä tutkimuksessa olivat kaikki naisia, joten mielenkiintoista olisi lisäksi tietää millainen näkemys miestyöntekijöillä asiasta olisi ja poikkeaisiko se naisten näkemyksistä.

Lähteet

- Aalto, I. & Kolehmainen, J. 2004. Johdanto isyyksien tutkimukseen. Teoksessa Isäkirja. Mies, vanhemmuus ja sukupuoli. Toim. Aalto, I. & Kolehmainen, J. Tampere: Vastapaino, 14-15.
- Aalto, I. 2012. Isyyden aika. Historia, sukupuoli ja valta 1990 -luvun isyyskeskusteluissa. Nykykulttuurin tutkimuskeskuksen julkaisuja 112. Jyväskylän yliopisto 2012. Viitattu 2.3.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41477/978-951-39-5230-3.pdf?sequence=2>
- Alasuutari, M. 2003. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, M. 2010. Suunniteltu lapsuus. Tampere: Vastapaino
- Alasuutari, P. 2005. Yhteiskuntatutkimuksen etiikasta. Teoksessa Tutkimus menetelmien pöyryssä. Toim. A-H. Anttila, H. Melin & P. Räsänen. Jyväskylä: PS-kustannus, 20.
- Arnkil, T.E. & Eriksson, E. 2012. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes: Oppaita 60. Viitattu 1.10.2018. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90845/URN_ISBN_978-951-33-1792-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Eerola, P. & Kekäle, J. 2014. Isyyden tarinamarkkinoilla. Teoksessa Isän kokemus. Toim. P. Eerola & J. Mykkänen. Tampere: Gaudeamus, 25-30.
- Eerola, P. & Mykkänen, J. 2014. Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa Isän kokemus. Toim. P. Eerola & J. Mykkänen. Tampere: Gaudeamus, 8-50.
- Hellman-Suominen, K., Järvinen, M. & Laine, A. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi
- Holttinen, K. & Hunnako, S-K. 2016. Vanhemmuus ja sen tukeminen päivähoitossa. Opin- näytetyö. Viitattu 12.11.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/109672/ONT_HOLTTINEN_HUNNAKKO.pdf?sequence=1
- Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen-ennaltaehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen & H. Virjonen. Helsinki: Tammi, 188.
- Huttunen, J. 2001a. Isänä olemisen uudet suunnat. Hoiva-isiä, etä-isiä ja ero-isiä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Huttunen, J. 2001b. Isän rooli ja isyyden haasteet. Teoksessa Löytöretki isyyteen. Toim. M. Torkkeli. Kauhava: Mannerheimin Lastensuojeluliitto, 13-76.
- Huttunen, J. 2014. Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa Isän kokemus. Toim. P. Eerola & J. Mykkänen. Tampere: Gaudeamus, 178-185.

Huttunen, J. & Sevón, E. 2002. Arjen palapeli. Teoksessa Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Toim. A. Rönkä & U. Kinnunen. Jyväskylä: PS-kustannus, 72-89.

Huttunen, P., Hyvärinen, J., Kanto, A., Liminka, V., Linjama, T. & Nenonen, H. 2017. Isän kirja - kasvu vanhemmuuteen. Toim. Pasi Huttunen, Topi Linjama & Janne Riiheläinen. Joensuu: Kirjokansi

Ilmonen, K. 2008. Isien ja isyyden tukeminen äitiys- ja lastenneuvoloissa. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2008: 24. Helsinki. Viitattu 20.9.2018.

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72376/Selv200824.pdf>

Jousmäki, A. & Kosonen, L. 2009. Syytettynä isä. Helsinki: Teos

Junttila, H. 2004. Uusia polkuja päivähoitoon: Kasvuturve –projekti vanhemmuuden ja lapsen tukena. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen & H. Virjonen. Helsinki: Tammi, 13-14.

Jämsä, J. 2010. Teoksessa Isyyden kielletyt tunteet. Toim. Jämsä, J. & Kalliomaa, S. Helsinki: Väestöliitto, 64-113.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus

Kekkonen, M. 2004. Vanhemmuutta etsimässä ja tukemassa. Lapsiperheiden peruspalveluiden kehittäminen. Stakes, Raportteja 281. Helsinki. Viitattu 7.3.2018

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77109/R281-2004-VERKKO.pdf?sequence=1>

Kekäle, J. 2007. Postmoderni isyys ja uskonnollisuus - tarinallinen näkökulma. Väitöskirja. Joensuun Yliopiston teologisia julkaisuja N:o 19. Viitattu 2.3.2018.

http://epublications.uef.fi/pub/URN_NBN_fi_joy-20070007/URN_NBN_fi_joy-20070007.pdf

Isyy vapaaudistus lisäsi isien vapaiden käyttöä vain vähän. Kelan verkkosivujen Ajankohtaista -osiossa 9.11.2018. Viitattu 12.11.2018.

https://www.kela.fi/ajankohtaista/-/asset_publisher/mHBZ5fHNro4S/content/id/22527960

Kemppinen, P & Rouvinen-Kemppinen, K. 2004. Lasten kasvatuksen aarrearkku. Vantaa: Kanustusvalmennus P. & K.

Keskinen, S. 2004. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen & H. Virjonen. Helsinki: Tammi, 82-84.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen & H. Virjonen. Helsinki: Tammi, 73-90.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Juva: WS Bookwell.

Kyttä, M. Nd. Kyselylomake. Viitattu 5.2.2018.

http://maa.aalto.fi/fi/midcom-serveattachmentguid-1e4c412ed7fda28c41211e4a9f76d5ade012ed92ed9/4_kyselylomake.pdf

Laadullisesta sisällönanalyysistä. Nd. Viitattu 5.11.2018. <https://koppa.jyu.fi/kurs-sit/215677/harjoitusryhma/laadullisten-menetelmien-pienryhma/pienryhma-14-2-18.pdf>

- Laaksovirta, T. 1988. Tutkimuksen lukeminen ja tekeminen. Helsinki: Kirjastopalvelu
- Liukko, A. 2015. Isyys ja isyyteen valmistautuminen. Opinnäytetyö. Metropolia Ammattikorkeakoulu, hoitotyön koulutusohjelma. Viitattu 4.4.2018. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101763/Liukko_Aapo.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lyyra, V. 2004. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 111-121.
- Lyyra, V., Salmela, A-R. 2004. Kasvuturve –projekti. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi, 18.
- Lähteenmäki, M. & Neitola, M. 2014. Teoksessa Isän kokemus. Isien tukiverkostot vauvaperheissä. Toim. P. Eerola & J. Mykkänen. Tampere: Gaudeamus, 70-71.
- Lämsä, T., Malinen, K. & Rönkä, A. 2009. Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa. Toim. T. Lämsä. Jyväskylä: PS-kustannus, 16.
- Mykkänen, J. 2014. Isäksi tuleminen monet polut. Teoksessa Isän kokemus. Toim. P. Eerola & J. Mykkänen. Tampere: Gaudeamus, 32.
- Multala, M. 2013. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö varhaiskasvatustyössä. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto. Viitattu 9.5.2018. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41892/vanhempi.pdf>
- Nätkin, R. 2003. Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Teoksessa Perhe murroksessa. Toim. H. Forsberg & R. Nätkin. Helsinki: Gaudeamus, 18-21.
- Ovaska, M. 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvuturve-projektista. Teoksessa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. S. Keskinen & H. Virjonen. Helsinki: Tammi, 59-63.
- Paajanen, P. 2005. Perhebarometri 2005. Eri teitä vanhemmuuteen – Kaksikymppisenä ja kolmekymppisenä lapsen saaneiden näkemyksiä perheellistymisestä ja vanhemmuudesta. Katsauksia E 21/2005. Väestötutkimuslaitos. Viitattu 20.3.2018. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/7958ddb9759161a4738596ef9a7a9329/1522825771/application/pdf/4953164/Perhebarometri%202005_web.pdf
- Rankinen, M. 2010. Isyyden peilit. Teoksessa Isyyden kielletyt tunteet. Toim. Jämsä, J. & Kalliomaa, S. Helsinki: Väestöliitto, 87.
- Rantalaiho, M. 2003. Pohjoismaisen isyyspolitiikan isäkuva. Teoksessa perhe murroksessa. Toim. H. Forsberg & R. Nätkin. Helsinki: Gaudeamus, 203-223.
- Räsänen, P. 2005. Havaintojen mittaus ja aineiston jäsentämisen metodologia. Teoksessa Tutkimus menetelmien pyörteissä. Toim. A-H. Anttila, H. Melin & P. Räsänen. Jyväskylä: PS-kustannus, 87-99.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 2.11.2018. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Sinkkonen, J. 1998. Yhdessä isän kanssa. Juva: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Viitattu 12.2.2018.

<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201309236237>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Lapsi- ja perhepolitiikka Suomessa. Sosiaali- ja terveysministeriön esitteitä 9. Viitattu 28.3.2018.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/69914/URN_ISBN_978-952-00-3374-3.pdf

Tamminen, T. 2001. Isyys inhimillisenä perusoikeutena. Teoksessa Löytöretki isyyteen - seminaariraportti. Toim. Markus Torkkeli. Kauhava: Kauhavan Kirjapaino, 5.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018a. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen verkkosivut. Viitattu 7.3.2018.

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018b. Varhaiskasvatus 2017. Tilastoraportti 32/2018. Viitattu 17.10.2018.

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136962/Tr32_18.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Annettu 13.7.2018. Viitattu 12.11.2018.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Varhaiskasvatuspalveluiden linjaukset. 2009. Helsinki: Talentia. Viitattu 10.9.2018.

http://www.asiantuntijapaivat.fi/files/90/Varhaiskasvatuspalveluiden_linjaukset.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016: 17. Tampere: Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino.

https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura.

Vuori, J. 2003. Äitiyden ainekset. Teoksessa Perhe murroksessa. Toim. H. Forsberg & R. Nätkin. Helsinki: Gaudeamus, 44-159.

Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Isäkirja. Toim. J. Kolehmainen. Tampere: Vastapaino, 57.

X

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Arvoisa vastaaja, käsissänne on isyyden tukemista varhaiskasvatuksessa selvittävän opinnäytetyön kyselylomake. Se on suunnattu päivähoidon parissa työskenteleville henkilöille. Kerättyä aineistoa käytetään ainoastaan tämän opinnäytetyön toteutukseen ja vastaajat pysyvät anonyyminä. Tutkimustulokset julkaistaan osana opinnäytetyötä.

Jokainen vastaaja on tärkeä tutkimuksen kannalta. Kiitos etukäteen vaivannäöstänne ja osallistumisestanne!

Ystävällisin terveisin: Taru Liukkonen, sosionomiopiskelija JAMK
Puh: 0*0***** / Sähköposti: E****@student.jamk.fi

Kertokaa mielipiteenne ja kokemuksenne perusteella:

1. MILLOIN ISYYS TARVITSEE TUKEMISTA PÄIVÄHOIDON PUOLELTA?
2. MILLAISISSA ARJEN TILANTEISSA ON MAHDOLLISUUS TUKEA ISÄN VANHEMMUUTTA?
3. MILLÄ KEINAIN OLETTE TUKENEET ISYYTTÄ TYÖSSÄNNE?
4. MITÄ HYÖTYJÄ ISYYDEN TUKEMISESTA ON?
5. ONKO ISYYDEN TUKEMINEN MIELESTÄNNE HAASTAVAMPAA KUIN ÄIDIN VANHEMMUUDEN TUKEMINEN? JOS, NIIN MIKSI?
6. MILLAINEN VARHAISKASVATAJIEN JÄRJESTÄMÄ TOIMINTA TUKISI JA VAHVISTAISI ISYYTTÄ?

Jätä täytetty lomake palautuslaatikkoon.

Kiitos osallistumisestanne!